

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КВНЗ КОР "ЧОРНОБИЛЬСЬКИЙ МЕДИЧНИЙ КОЛЕДЖ"

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО САМОСТІЙНОЇ
ПОЗААУДИТОРНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ**

з дисципліни
за спеціальністю
спеціалізація

Основи правознавства
223 Медсестринство
Сестринська справа

Підготував викладач: *Узунова О.М.*
Розглянуто та схвалено на засіданні
циклової комісії
соціально-гуманітарних дисциплін
Протокол № _____ від "___" _____ 20__ р.
Голова _____ Квітковський С.В.

Мета вивчення курсу «Основи правознавства»

Головним завданням викладання курсу «Основи правознавства» в медичному училищі є формування правової свідомості студентів.

Результатом вивчення основ правознавства повинно стати :

- Поважне ставлення до основного закон - Конституції України, законів України;
- Засвоєння основних положень виникнення, розвитку, устрою держави і права, положень галузей права ;
- Уміння студентів орієнтуватися в системі права, а також в юридичних актах, що мають безпосереднє відношення до його майбутньої професії;
- Уміння користуватися певною юридичною термінологією;
- Уміння застосувати правові знання при оцінці фактів реального життя;
- Набуття навиків підготовки рефератів, повідомлень, ведення дискусій з актуальних питань права.

Програма курсу розрахована на 54 години, з них : 18 – годин лекцій, 18 – годин семінарських занять, 18 – годин самостійної роботи студентів.

Форми навчального процесу :

- Лекції.
- Семінарські заняття.
- Організація самостійної роботи.
- Захист повідомлень, рефератів.
- Ситуативні завдання.
- Тестовий контроль знань студентів.
- Диференційований залік.

Пам'ятки студентам

Як слухати і записувати лекцію

Лекція - основна форма проведення занять. Її мета – передача викладачем теоретичного матеріалу і засвоєння його студентами. В процесі прослуховування лекції треба *виділити і записати головне*. Для цього необхідно пам'ятати назву теми і слідкувати за викладенням матеріалу викладачем. Викладач робить логічні наголоси на найбільш важливих місцях, повторює їх декілька разів, наголошує на тому, що слід відмітити та запам'ятати. В кінці лекції викладач робить висновки , які слід особливо уважно слухати та запам'ятати.

При конспектуванні

- Залишайте в зошиті поле з лівої сторони (для поміток, уточнень)
- Не намагайтеся записати все дослівно.
- Записуйте лише найбільш суттєве.

- Користуйтеся загальновідомими скороченнями (Україна – У; управління- упр.; адміністративне право – адмін. право; місцеве самоврядування – м\с; народні депутати – н\д) Придумайте свої скорочення.
- Бажано мати різнокольорові ручки для того, щоб виділити, підкреслити найбільш важливе.

Після закінчення лекції слід уточнити у лектора погано зрозумілі положення лекції.

Підготовка повідомлення, виступу

При підготовці повідомлення, виступу обов'язкове дотримання декількох умов :

- Вибір теми, її уточнення;
- Визначення основної ідеї, мети і цілі виступу;
- Вибрати стиль (що і в якій послідовності буде говоритися)
- Оформлення матеріалу у вигляді плану, тезисів або повного викладу тексту.

Структура виступу така :

- Оголошення теми;
- Обумовленість її актуальності;
- Викладання основних положень, фактів;
- Підсумки.

Стиль викладання залежить від теми, цілі виступу, місця виступу (на семінарі, на практичному занятті, на урочистих зборах). Він може бути урочистим, пояснювальним, діловим, просвітницьким.

Як готуватися до семінарських занять

В процесі підготовки до семінарського заняття студент повинен:

- Познайомитися з планом заняття;
- Вивчити відповідний лекційний матеріал по темі;
- Познайомитися з відповідними нормативними актами (до даного заняття)
- Продумати відповіді на запропоновані питання на обдумування;
- Вивчити і знати основні поняття теми, а для цього користуйтеся словником юридичних термінів;
- Намагайтесь застосувати свої знання в конкретних ситуаціях, які виникають у вашій сім'ї, родині;
- Підготуйте свій варіант життєвої ситуації по даній темі для розгляду на занятті.

Відповіді на питання повинні бути обґрунтовані.

Теми лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
<i>3 семестр</i>		
1	Основи теорії держави і права України. Право, мораль, медична етика та деонтологія	2
2	Основи конституційного права України. Права та обов'язки медичних працівників. Захист прав пацієнта	2
3	Основи адміністративного права України. Адміністративні правопорушення в галузі охорони здоров'я	2
4	Основи цивільного права і цивільного процесу. Цивільно-правовий статус медичного працівника	2
5	Основи трудового права. Особливості регулювання праці медичних працівників	2
<i>4 семестр</i>		
6	Основи кримінального права. Кримінальна відповідальність в охороні здоров'я	2
7	Основи сімейного права. Медико-правові проблеми штучного запліднення Основи права соціального захисту. Медичне обслуговування — одна з форм соціального забезпечення	2
8	Основи фінансового права України. Державна система медичної допомоги, її фінансування	2
9	Основи господарського права України. Приватна медична практика як вид спеціальної підприємницької діяльності	2
	Усього	18

Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
<i>3 семестр</i>		
1	Основи теорії держави і права України. Право, мораль, медична етика та деонтологія	2
2	Основи конституційного права України. Права та обов'язки медичних працівників. Захист прав пацієнта	2
3	Основи адміністративного права України. Адміністративні правопорушення в галузі охорони здоров'я	2
4	Основи цивільного права і цивільного процесу. Цивільно-правовий статус медичного працівника	2
5	Основи трудового права. Особливості регулювання праці медичних працівників	2
<i>4 семестр</i>		
6	Основи кримінального права. Кримінальна відповідальність в охороні здоров'я	2
7	Основи права соціального захисту. Медичне обслуговування — одна з форм соціального забезпечення	2
8	Основи господарського права України. Приватна медична практика як вид спеціальної підприємницької діяльності	2
9	Основи екологічного права та завдання санітарно-епідеміологічного нагляду в галузі охорони навколишнього середовища	2
Диференційований залік		
Усього		18

Самостійна робота

№ з/п	Назва тем	К-ть годин
1.	Основи теорії держави і права України. Право, мораль, медична етика та деонтологія Основи конституційного права України. Права та обов'язки медичних працівників. Захист прав пацієнта	2
2.	Основи адміністративного права України. Адміністративні правопорушення в галузі охорони здоров'я	2
3.	Основи цивільного права і цивільного процесу. Цивільно-правовий статус медичного працівника Основи трудового права. Особливості регулювання праці медичних працівників	2
4.	Основи кримінального права. Кримінальна відповідальність в охороні здоров'я	2
5	Основи сімейного права. Медико-правові проблеми штучного запліднення	2
6.	Основи права соціального захисту. Медичне обслуговування — одна з форм соціального забезпечення	2
7.	Основи фінансового права України. Державна система медичної допомоги, її фінансування	2
8.	Основи господарського права України. Приватна медична практика як вид спеціальної підприємницької діяльності	2
9.	Основи екологічного права та завдання санітарно-епідеміологічного нагляду в галузі охорони навколишнього середовища	2
	Усього	18

Методичні вказівки № 1

до виконання самостійної позааудиторної роботи студентів 2 курсу

з предмету «Основи правознавства»

За спеціальністю «Лікувальна справа»

Тема: Основи теорії держави і права України. Право, мораль, медична етика та деонтологія. Зв'язок лікарської етики та медичної деонтології з правовою культурою. Правова культура медичного працівника.

АКТУАЛЬНІСТЬ ТЕМИ: Медицина у сучасному світі відіграє особливу роль у житті людини і суспільства. Відносини між лікарем і пацієнтом вимагають від медичних працівників професійних знань, належної правової бази у сфері охорони здоров'я, а також дотримання морально етичних норм. Охорона здоров'я медицина тісно пов'язані з моральністю, професійною етикою. В Україні, де охорона здоров'я медична допомога визнані за Закон, не може бути недовіри і протиріч між пацієнтом і лікарем. У теорії розрізняють два поняття- медична етика і лікарська етика. Перше поняття є ширшим, оскільки розкриває принципи і правила поведінки не лише лікаря, а й медичних сестер, лаборантів, фельдшерів, молодшого медичного персоналу та інших медичних працівників. Складовою частиною медичної етики є медична деонтологія, тобто наука про належне виконання професійних обов'язків медичними працівниками. Існує чимало документів щодо лікарської етики та деонтології. Упродовж тривалого часу етичні положення не кодифікували, вони існували або у вигляді окремих положень і висловів, або у вигляді перекладених адаптованих праць Гіппократа (460- 370 рр. до н.е.) У сучасній медицині великого значення набула його етика, основними положеннями якої є :

1. Повага до життя;
2. Зборона на заподіяння шкоди хворому;
3. Повага до особистості хворого.

Навчальна мета :

Студенти повинні знати :

1. Зв'язок лікарської етики та медичної деонтології з правовою культурою.
2. Правова культура медичного працівника.
3. Правове виховання : поняття, ознаки, функції.

Студенти повинні вміти :

1. Правильно вибирати та аналізувати правові норми в процесі їх практичного застосування.

2. Приймати законні, обґрунтовані та доцільні рішення з усіх питань, які виникають у повсякденному реальному житті.

3. Набути твердих навичок використання отриманих знань у стандартних ситуаціях - під час виконання практичних вправ, розв'язання задач, аналізу навчальних тестів, що дасть змогу орієнтуватися в реальних життєвих ситуаціях і приймати правильне рішення.

Зміст теми, план

1. Зв'язок лікарської етики та медичної деонтології з правовою культурою.

2. Правова культура медичного працівника.

3. Правове виховання : поняття, ознаки, функції.

Орієнтовна карта для самостійної роботи з літературою з теми «Основи теорії держави і права України»

<i>Основні завдання</i>	<i>Вказівки</i>
<p>Вивчити:</p> <p>1. основні поняття та терміни з теми:</p> <p>2. Скласти тезисний конспект за планом.</p>	<p><i>Держава, право, правова держава, механізм держави, апарат держави, правові норми, функції держави, джерела права, система права, правопорушення, юридична відповідальність, медичне право, медична діяльність, деонтологія, правова культура, лікарська етика, мораль.</i></p> <p><i>1. Правопорушення та юридична відповідальність.</i></p> <p><i>2. Зв'язок лікарської етики та медичної деонтології з правовою культурою.</i></p> <p><i>3. Правова культура медичного працівника.</i></p> <p><i>4. Правове виховання: поняття, ознаки, функції.</i></p>

Матеріали для самоконтролю:

тести до теми :

«Загальні засади»

1. Якою державою проголошується Україна в Конституції:

- а) суверенною і незалежною
- б) демократичною;
- в) соціальною;
- г) правовою;
- д) правильно все вищевикладене?

2. Що визначається в Україні найвищою соціальною цінністю:

- а) людина, її життя і здоров'я;
- б) честь і гідність людини;
- в) недоторканість і безпека людини;
- г) правильно все вищевикладене?

3. Перед ким відповідає держава за свою діяльність:

- а) перед людиною;
- б) перед Президентом;
- в) перед Верховною Радою?

4. Що є головним обов'язком держави:

- а) забезпечення економічної самостійності;
- б) забезпечення обороноздатності країни;
- в) утвердження й забезпечення прав і свобод людини?

5. Що визначає зміст та спрямованість діяльності держави:

- а) права і свобода людини;
- б) гарантії прав і свобод;

в) правильно все вищевикладене?

6. Суверенітет України поширюється:

а) на окремі території;

б) на всю її територію;

в) регламентується спеціальним законом?

7. За політичним режимом Україна є:

а) авторитарною державою;

б) демократичною державою;

в) тоталітарною державою?

8. За Конституцією Україна є:

а) унітарною; б) федеративною; в) конфедеративною.

9. Територія України в межах існуючого кордону є:

а) цілісною; б) недоторканою; в) правильно все вищевикладене?

10. В Україні встановлено:

а) єдине громадянство;

б) подвійне громадянство;

в) поняття громадянства не передбачено Конституцією.

11. Україна є:

а) монархією; б) імперією; в) республікою?

12. Хто в Україні є носієм суверенітету:

а) народ; б) Президент; в) Верховна Рада.

13. Хто в Україні є єдиним джерелом влади:

а) народ; б) Президент; в) Верховна Рада?

14. Кому належить виключне право визначати та змінювати конституційний лад в Україні:

а) Президенту; б) Верховній Раді; в) народу?

15. Народ в Україні здійснює владу:

- а) безпосередньо;*
- б) через органи державної влади;*
- в) через органи місцевого самоврядування;*
- г) правильно все вищевикладене?*

16. В Україні місцеве самоврядування:

- а) визнається; б) гарантується; в) правильно все вищевикладене?*

17. В Україні принцип верховенства права:

- а) визнається; б) діє; в) правильно все вищевикладене?*

18. Норми Конституції України є нормами:

- а) прямої дії; б) проміжної дії; в) другорядної дії.*

19. На основі чого приймаються в Україні закони та інші нормативні акти:

- а) Указів Президента;*
- б) Постанов Кабінету Міністрів;*
- в) Конституції України?*

20. Чи можливе укладання міжнародних договорів, які суперечать Конституції України:

- а) можливе;*
- б) можливе лише після внесення відповідних змін до Конституції України;*
- в) неможливе?*

21. Міжнародні договори, згоду на обов'язковість яких надано Верховною Радою, є:

- а) окремими нормативними актами;*
- б) частиною законодавства України, що має вищу юридичну силу;*
- в) частиною законодавства України, що повинна відповідати Конституції.*

22. Яка мова в Україні є державною:

а) українська; б) українська і російська; в) російська.

23. Що є основним національним багатством України:

а) земля) б) дорогоцінні метали; в) фінансові засоби?

24. Право власності на землю в Україні:

а) декларується; б) гарантується; в) дозволяється?

25. Право на землю в Україні надається та реалізується:

а) громадянами;

б) юридичними особами;

в) державою;

г) правильно все вищевикладене?

26. Земля перебуває:

а) під контролем держави;

б) під охороною держави;

в) під опікою народу?

27. Усі суб'єкти права власності в Україні:

а) рівні перед законом;

б) мають свої власні обов'язки;

в) мають обсяг прав залежно від форми власності.

28. Кожен громадянин згідно з Конституцією України має право:

а) володіти природними об'єктами;

б) користуватися природними об'єктами;

в) розпоряджатися природними об'єктам ;

29. Яку спрямованість економіки забезпечує держава:

а) ринкову; б) конкурентну; в) соціальну?

30. На яких засадах ґрунтується суспільне життя в Україні:

- а) політичної багатоманітності;
- б) економічної багатоманітності;
- в) ідеологічної багатоманітності;
- г) правильно все вищевикладене?

31. Чи дозволена цензура в Україні:

- а) дозволена; б) заборонена; в) Конституцією не визначено?

32. Свобода політичної діяльності, не забороненої Конституцією і законами України, державою:

- а) декларується; б) гарантується; в) забезпечується?

33. Які функції є найважливішими функціями держави в Україні:

- а) захист суверенітету і територіальної цілісності;
- б) забезпечення її економічної та інформаційної безпеки;
- в) правильно все вищевикладене?

34. Чи дозволяється в Україні створення військових формувань, не передбачених законом:

- а) дозволяється; б) не дозволяється; в) Конституцією не визначено?

35. У Конституції записано: «... ніхто не може бути примушений робити те, що не передбачено законодавством». Це конституційне визначення:

- а) законності; б) правового порядку; в) суспільного порядку.

36. Якою кількістю голосів приймається закон, що встановлює Великий Герб України:

- а) $\frac{1}{2}$ від конституційного складу Верховної Ради України;
- б) $\frac{2}{3}$ від конституційного складу Верховної Ради України;
- в) $\frac{3}{4}$ від конституційного складу Верховної Ради України?

37. Якою кількістю голосів приймається законом, що затверджує Державний Гімн України:

- а) $\frac{1}{2}$ від конституційного складу Верховної Ради України;
- б) $\frac{2}{3}$ від конституційного складу Верховної Ради України;
- в) $\frac{3}{4}$ від конституційного складу Верховної Ради України?

38. Хто автор музики Гімну України:

- а) П. Чубинський; б) М. Лисенко; в) М. Вербицький?

39. Якого кольору Державний прапор України:

- а) червоного і чорного;
- б) синього і жовтого;
- в) білого і червоного?

40. Що має бути головним елементом Великого Державного Герба України:

- а) знак Княжої держави Володимира Великого;
- б) знак Княжої влади Ярослава Мудрого;
- в) знак Княжої влади Володимира Мономаха?

41. Яким чином встановлюється опис державних символів України та порядок їх використання:

- а) Конституцією України;
- б) законом України, що приймається більшістю від конституційної кількості депутатів;
- в) законом України, що приймається більшістю в $\frac{2}{3}$ конституційної кількості депутатів;
- г) Указом Президента України?

Рекомендована література

Нормативна:

Конституція України від 28 червня 1996 р. / Відомості Верховної Ради України -1996.- №30.-141 с.

Закон України від 18 вересня 2001 року « Про громадянство» України» /Відомості Верховної Ради України -2001.- № 13.- 65 с.

Навчальна :

Основи права і законодавства в охороні здоров'я -Підручник
Л.Є.Братанюк,2010 Медицина 63 с.

Основи права України – Навчальний посібник для медичних закладів освіти
О.І.Комаров 2004 Здоров'я99 с.

Допоміжна:

Основи правознавства – Навчальний посібник Авторський
колектив:В.П.Пастухов,В.Ф.Пеньківський та н..2005 Алерта 347 с.

Основи правознавства- Навчальний посібник
В.П.Пастухов,В.Ф.Пеньківський,М.Ю.Наум 2000 Знання 397 с.

Методичні вказівки № 2

**до виконання самостійної позааудиторної роботи студентів 2 курсу
з предмету « Основи правознавства»
За спеціальністю « Лікувальна справа»**

Тема :Основи конституційного права України. Права та обов'язки медичних працівників. Захист прав пацієнта.

Актуальність теми :

Охорона здоров'я медицина тісно пов'язані з моральністю, професійною етикою. Медицина та охорона здоров'я – це система державних та суспільних заходів запобігання хворобам, лікування їх забезпечення гігієнічних умов праці ,побуту, максимальної працездатності і довголіття населення. На лікарів та медичних працівників поширюються всі громадянські права. На них покладені загальногромадянські обов'язки та відповідальність за суворе дотримання вимог чинних законів. Держава визначає для медичних працівників їхні професійні права, встановлює норми, закони, межі лікарських прав та вимагає відповідальності за їх порушення. Початки медичної правової культури медпрацівника закладаються ще під час навчання у ВНЗ. Правова культура медпрацівника – це вміння розрізняти законність і незаконність, розуміти вимоги законів та оперувати ними в службових та інших ситуаціях і, нарешті, розуміння того, що право і медицина співіснують і тісно пов'язані не лише історично ,а й предметом своєї діяльності,а саме – вони мають справу із найдорожчим, що є в людини – її життям, здоров'ям, честю і гідністю.

Навчальна мета :

Студенти повинні знати:

1. Поняття, предмет конституційного права.
2. Конституційно-правовий статус людини і громадянина в Україні.
3. Права та обов'язки медичних працівників.
4. Визначення поняття « пацієнт».
5. Права пацієнта.

Студенти повинні вміти :

1. Правильно вибирати та аналізувати правові норми в процесі їх практичного застосування.
2. Приймати законні, обґрунтовані та доцільні рішення з усіх питань, які виникають у повсякденному реальному житті.
3. Набути твердих навичок використання отриманих знань у стандартних ситуаціях – під час виконання практичних вправ, розв'язання задач, аналізу навчальних тестів, що дасть змогу орієнтуватися в реальних життєвих ситуаціях і приймати правильне рішення.

Зміст теми план

- 1. Конституційно - правовий статус людини і громадянина в Україні.*
- 2. Громадянство України як постійний зв'язок особи та держави.*
- 3. Права та обов'язки медичних працівників.*
- 4. Визначення поняття « пацієнт».*
- 5. Права пацієнта.*

Рекомендована література

Нормативна:

Конституція України від 28 червня 1996 р. / Відомості Верховної Ради України -1996.- №30.-141 с.

Закон України від 18 вересня 2001 року « Про громадянство» України» /Відомості Верховної Ради України -2001.- № 13.- 65 с.

Навчальна :

Основи права і законодавства в охороні здоров'я -Підручник
Л.Є.Братанюк,2010 Медицина 63 с.

Основи права України – Навчальний посібник для медичних закладів освіти
О.І.Комаров 2004 Здоров'я99 с.

Допоміжна:

Основи правознавства – Навчальний посібник Авторський
колектив:В.П.Пастухов,В.Ф.Пеньківський та н..2005 Алерта 347 с.

Основи правознавства- Навчальний посібник
В.П.Пастухов,В.Ф.Пеньківський,М.Ю.Наум 2000 Знання 397 с.

Орієнтовна карта для самостійної роботи з літературою з теми «Основи конституційного права України»

<p>Вивчити:</p> <p>1. основні поняття та терміни з теми:</p> <p>2. Скласти тезисний конспект за планом.</p>	<p><i>Конституція; предмет конституційного права, громадянство України, гарантії прав і свобод, громадянин, громадянство, правовий статус особи, правові гарантії, права медичних працівників, пацієнт.</i></p> <p><i>1. Поняття та предмет конституційного права.</i></p> <p><i>2. Громадянство України як постійний зв'язок особи і держави.</i></p> <p><i>3. Права та обов'язки медичних працівників.</i></p> <p><i>4. Визначення поняття пацієнт.</i></p> <p><i>5. Права пацієнта.</i></p>
--	--

Матеріали для самоконтролю:
Блок тестів до розділу
« Права, свободи та обов'язки людини і
громадянина»

1. Права і свободи людини є:

- a) невідчужуваними;
- б) непорушними;
- в) правильно все вищевикладене?

2. Конституційні права і свободи:

- a) гарантуються; б) декларуються; в) плануються?

3. Права і свободи людини і громадянина, закріплені Конституцією України:

- a) є вичерпними;
- б) не є вичерпними;
- в) законодавством не визначено?

4. Під час прийняття нових законів або внесення змін до чинних законів не допускається:

- a) звуження змісту існуючих прав і свобод;
- б) звуження обсягу існуючих прав і свобод;
- в) правильно все вищевикладене?

5. Кожна людина має право:

- a) на вільний розвиток своєї особистості без обмежень;
- б) на вільний розвиток своєї особистості, якщо при цьому не порушуються права і свободи інших людей;

6. Громадяни згідно з Конституцією:

- a) мають рівні конституційні права і свободи;

б) рівні перед законом;

в) правильно все вищевикладене?

7. Кожний має право на власність, що передбачає:

а) володіти;

б) користуватися;

в) розпоряджатися;

г) правильно все вищевикладене?

8. Громадяни, для задоволення своїх потреб, об'єктами права державної та комунальної власності відповідно до закону можуть:

а) володіти; б) користуватися; в) розпоряджатися?

9. Використання власності не може завдавати шкоди:

а) правам, свободам та гідності громадян;

б) інтересам суспільства;

в) екологічній ситуації;

г) правильно все вищевикладене?

10. Право на працю включає в себе:

а) можливість заробляти собі на життя;

б) вільний вибір виду праці чи згоду на працю;

в) правильно все вищевикладене?

11. Що не вважається примусовою працею:

а) військова служба;

б) альтернатива (невійськова) служба;

в) робота чи служба, яка виконується за вироком суду;

г) робота, яка виконується відповідно до законів про воєнний і надзвичайний стан;

д) правильно все вищевикладене?

12. Громадянин України може бути позбавлений громадянства:

- а) за вчинення тяжкого злочину;*
- б) за державну зраду;*
- в) у разі тривалого проживання за межами України;*
- г) не може бути позбавлений громадянства.*

13. Право на своєчасне одержання винагороди за працю Конституцією:

- а) декларується;*
- б) захищається;*
- в) не регламентовано.*

14. Кожен має право на:

- а) гідний життєвий рівень;*
- б) достатній життєвий рівень;*
- в) правильно все вищевикладене?*

15. Що включає в себе достатній життєвий рівень:

- а) достатнє харчування; б) одяг; в) житло; г) правильно все вищевикладене?*

16. Яка освіта є обов'язковою:

- а) неповна середня;*
- б) повна загальна середня;*
- в) початкова.*

17. Кожному гарантовано право:

- а) знати свої права;*
- б) знати свої обов'язки;*
- в) знати свої обов'язки і права?*

18. Громадянин України:

- а) не може бути виданий іншій країні;*

б) може бути виданий за вчинення тяжкого кримінального злочину на підставі міждержавної угоди;

в) може бути виданий за вчинення злочину проти людства чи військового злочину на підставі рішення міжнародного договору?

19. Які права мають в Україні іноземці та особи без громадянства, що перебувають в Україні на законних підставах:

а) визначається угодою України з відповідною державою;

б) мають ті самі права, що громадяни України, крім винятків, які встановлені Конституцією, законами та міжнародними договорами;

в) мають лише права, що спеціально зазначені в Конституції, законах та міжнародних договорах?

20. Право на життя означає:

а) ніхто не може бути позбавлений життя ні в якому випадку;

б) ніхто не може бути свавільно позбавлений життя?

21. Медичні, наукові та інші дослідження над людьми:

а) заборонені;

б) можуть проводитися лише для вирішення особливо важливих проблем, що мають значення для всього людства;

в) можуть проводитися у виняткових випадках за спеціальним дозволом Верховної ради чи Президента;

г) можуть проводитися за вільною згодою піддослідного?

22. Рішення про арешт або тримання під вартою приймається:

а) органами слідства чи дізнання;

б) прокуратурою за поданням органів чи дізнання;

в) судом?

23. Протягом якого часу судом має бути перевірена законність затримання чи арешту особи:

а) 12 годин;

- б) 24 годин;
- в) 36 годин;
- г) 48 годин;
- д) 72 годин?

24. Користуватися правовою допомогою захисника громадянин має право:

- а) з моменту арешту чи затримання;
- б) з моменту закінчення слідства;
- в) під час суду?

25. Для проведення яких дій потрібне рішення суду:

- а) проведення огляду чи обшуку житла;
- б) прослуховування телефонних розмов;
- в) перегляду листування;
- г) арешту чи тримання під вартою;
- д) для всіх вищеназваних дій?

26. Чи може бути обмежене право на свободу слова та думки, вільне висловлення своїх поглядів і переконань:

- а) не може бути обмежене;
- б) може бути обмежене за рішенням Конституційного Суду;
- в) може бути обмежене в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності та громадського порядку?

27. Свобода світогляду та віросповідань передбачає:

- а) свободу сповідувати будь – яку релігію чи не сповідувати ніякої;
- б) безперешкодно відправляти одноособово чи колективно релігійні культу і релігійні обряди;
- в) вести релігійну пропаганду;
- г) усе вищезазначене?

28. Чи можливе звільнення від своїх обов'язків за мотивами релігійних переконань:

а) неможливе ні в якому разі;

б) неможливе, крім випадку заміни виконання військового обов'язку альтернативною службою;

в) можливе лише в окремих випадках на підставі вмотивованого рішення суду?

29. Основними функціями політичних партій в Україні є:

а) задоволення спільних інтересів та потреб громадян;

б) сприяння формуванню та виявленню політичної волі громадян, участь у виборах;

в) захист професійних інтересів громадян?

30. Для утворення профспілок треба мати дозвіл:

а) загального суду;

б) Конституційного Суду;

в) органу місцевого самоврядування;

г) місцевого органу державної влади;

д) дозвіл не потрібний?

31. Із зазначеного переліку визначте органи та установи, в яких заборонено створення і діяльність організаційних структур політичних партій:

а) Конституційний Суд;

б) обласна державна адміністрація;

в) Верховна Рада України;

д) районний відділ внутрішніх справ;

г) Центральний Комітет профспілки працівників залізничного транспорту?

32. Для проведення мирних походів, мітингів демонстрацій потрібно:

а) отримати завчасний дозвіл органу виконавчої влади чи місцевого самоврядування;

б) завчасно попередити про проведення заходу орган виконавчої влади чи місцевого самоврядування;

в) отримання дозволу чи повідомлення не є обов'язковими;

33. Ті, хто працюють, мають право на страйк з метою:

а) захисту економічних і соціальних прав;

б) захисту політичних та економічних прав;

в) захисту політичних, економічних, соціальних прав;

34. Держава забезпечує право на житло шляхом:

а) створення умов для самостійного будівництва, придбання чи оренди житла;

б) надання безплатного чи за доступну плату житла громадянам, що потребують соціального захисту;

в) використовуються обидва шляхи;

35. Батьки зобов'язані утримувати своїх дітей до:

а) здобуття середньої освіти;

б) досягнення повноліття;

в) отримання самостійного джерела доходів?

36. Чи має право громадянин звертатися для захисту своїх прав до міжнародних судових установ:

а) має право звертатися у будь-яких випадках;

б) має право лише після використання всіх національних засобів правового захисту;

в) Конституцією не визначено?

37. Чи мають закони зворотну силу:

а) не мають ні в яких випадках;

б) повинно бути визначено в самому законі;

в) мають зворотну силу, якщо пом'якшують чи скасовують відповідальність?

38. Як тлумачать сумніви щодо доведеності вини особи:

а) тлумачаться на користь звинуваченого;

б) тлумачаться проти обвинуваченого;

в) тлумачення сумнівів визначається судом залежно від обставин справи?

39. Які конституційні обов'язки встановлено Конституцією України:

а) обов'язок захищати Вітчизну, незалежність та територіальну цілісність держави;

б) не заподіювати шкоди природі, культурній спадщині;

в) сплачувати податки і збори;

г) дотримуватися Конституції та законів України;

д) правильно все вищевикладене?

Теми рефератів, повідомлень :

1.Зв'язок лікарської етики та медичної деонтології з правовою культурою.

Правова культура медичного працівника. Правове виховання : поняття, ознаки, функції.

2.Права та обов'язки медичних працівників. Визначення поняття «пацієнт». Права пацієнтів.

Література для рефератів, повідомлень:

Нормативна:

Конституція України від 28 червня 1996 р. / Відомості Верховної Ради України -1996.- №30.-141 с.

Закон України від 18 вересня 2001 року « Про громадянство» України» /Відомості Верховної Ради України -2001.- № 13.- 65 с.

Навчальна :

Основи права і законодавства в охороні здоров'я -Підручник
Л.Є.Братанюк,2010 Медицина 63 с.

Основи права України – Навчальний посібник для медичних закладів освіти
О.І.Комаров 2004 Здоров'я99 с.

Допоміжна:

Основи правознавства – Навчальний посібник Авторський
колектив:В.П.Пастухов,В.Ф.Пеньківський та н..2005 Алерта 347 с.

Основи правознавства- Навчальний посібник
В.П.Пастухов,В.Ф.Пеньківський,М.Ю.Наум 2000 Знання 397 с.

Методичні вказівки № 3
до виконання самостійної позааудиторної роботи студентів 2 курсу з
предмету « Основи правознавства»
За спеціальністю «Лікувальна справа»

Тема: **Основи адміністративного права України. Адміністративні правопорушення в галузі охорони здоров'я.**

АКТУАЛЬНІСТЬ ТЕМИ: Охорона здоров'я– система заходів, спрямованих на забезпечення, збереження, та розвиток фізіологічних та психічних функцій, оптимальної працездатності та соціальної активності людини. Правове регулювання в системі охорони здоров'яздійснюється на основі Конституції України. Відповідно до статті 49 Конституції України охорона здоров'язабезпечується шляхом державного фінансування відповідних соціально-економічних, медико-санітарних і оздоровчо-профілактичних програм. Держава створює умови для ефективного, доступного, для всіх громадян медичного обслуговування. У державних і комунальних медичних закладах допомога надається безкоштовно.

Навчальна мета

Студент повинен знати:

1.Адміністративні правопорушення в галузі охорони здоров'я;

а) у сфері послуг (адміністративні правопорушення,що посягають на права споживачів медичних послуг)

б) у галузі стандартизації, якості продукції, метрології та сертифікації;

в) що посягають на встановлений порядок управління.

2.Адміністративна відповідальність медичних працівників:

а) принципи адміністративної відповідальності;

б) види адміністративних стягнень.

3. Дисциплінарна відповідальність медичних працівника.

а) Принципи накладання дисциплінарного стягнення у сфері медичної діяльності.

4. Загальна характеристика управління санітарно-епідемічним наглядом.

5. Адміністративна відповідальність та фінансові санкції за порушення санітарного законодавства

Студент повинен вміти:

1. Орієнтуватися в законах: «Кодекс про адміністративні правопорушення»

Закон України «Про забезпечення санітарно-епідемічного благополуччя населення»

«Кодекс законів про працю»

2. Правильно вибирати та оцінювати правові норми в процесі їх фактичного застосування.

Зміст теми, план:

Адміністративне правопорушення, поняття, ознаки, склад.

Види адміністративних стягнень.

Адміністративні правопорушення в галузі охорони здоров'я. Адміністративна відповідальність медичних працівників.

Дисциплінарна відповідальність медичних працівників.

Основні принципи накладання дисциплінарного стягнення у сфері медичної діяльності. Загальна характеристика управління санітарно-епідемічним наглядом.

Адміністративна відповідальність . Фінансові санкції за порушення санітарного законодавства.

Рекомендована література

Нормативна:

Кодекс України про адміністративні правопорушення.- К.: Атіка 2004. 600с.

Закон України « Про забезпечення санітарно-епідеміологічного благополуччя населення» 1999р.

Навчальна :

Основи права і законодавства в охороні здоров'я -Підручник
Л.Є.Братанюк,2010 Медицина 96 с.

Основи права України – Навчальний посібник для медичних закладів освіти
О.І.Комаров 2004 Здоров'я99 с.

Допоміжна:

Основи правознавства – Навчальний посібник Авторський
колектив:В.П.Пастухов,В.Ф.Пеньківський та н..2005 Алерта 347 с.

Основи правознавства- Навчальний посібник
В.П.Пастухов,В.Ф.Пеньківський,М.Ю.Наум 2000 Знання 397 с.

Орієнтовна карта для самостійної роботи з літературою з теми «Основи адміністративного права України»

<p>Вивчити: 1.основні поняття та терміни з теми:</p> <p>2.Скласти тезисний конспект за планом:</p>	<p><i>Адміністративне право, Адміністративна відповідальність, Адміністративне правопорушення, Адміністративне стягнення, адміністративний примус, адміністративно-правові відносини, принципи адміністративної відповідальності, адміністративне затримання, адміністративний арешт, санітарно-епідемічний нагляд, санітарне законодавство</i></p> <p><i>Адміністративні правопорушення в галузі охорони здоров'я;</i></p> <ul style="list-style-type: none"><i>а) у галузі охорони здоров'я населення,</i><i>б) у сфері послуг (адміністративні правопорушення, що посягають на права споживачів медичних послуг)</i><i>в) у галузі стандартизації, якості продукції, метрології та сертифікації;</i><i>г) що посягають на встановлений порядок управління.</i> <p><i>2.Адміністративна відповідальність медичних працівників;</i></p> <ul style="list-style-type: none"><i>а) принципи адміністративної відповідальності;</i><i>б) види адміністративних стягнень.</i> <p><i>3.Дисциплінарна відповідальність медичних працівника.</i></p> <ul style="list-style-type: none"><i>А) Принципи накладання дисциплінарного стягнення у сфері медичної діяльності.</i> <p><i>4. Загальна характеристика управління санітарно-епідемічним наглядом.</i></p> <p><i>5.Адміністративна відповідальність та фінансові санкції за порушення санітарного законодавства.</i></p>
---	--

Матеріали для самоконтролю:

Питання для самоконтролю

1. Дайте визначення терміна «Адміністративне правопорушення».
2. Адміністративна відповідальність як вид юридичної відповідальності.
3. Які органи уповноважені розглядати справи про адміністративні правопорушення.
4. Які існують види відповідальності медичних працівників за вчинені правопорушення.
5. Охарактеризуйте управління санітарно-епідеміологічного нагляду.

Завдання 1.

Тести-тренінги.

1. Визначте, яке з перерахованих стягнень не належить до адміністративних:
 - а) попередження;
 - б) догана;
 - в) штраф;
 - г) виправні роботи ?
2. Визначте максимальний термін адміністративного арешту :
 - а) до 7 діб;
 - б) до 10 діб;
 - в) до 15 діб;
 - г) до 2 міс.?
3. Укажіть, до кого з названих осіб не застосовується такий вид адміністративного стягнення, як адміністративний арешт:
 - а) до державного службовця;
 - б) до вагітної;
 - в) до інваліда 3 групи;
 - г) до особи з наркотичною залежністю.?
3. Укажіть, що з названого є заходом адміністративного стягнення:
 - а) огляд документів;
 - б) особистий огляд;
 - в) попередження;
 - г) карантин.
4. Визначте термін такого адміністративного стягнення як виправні роботи:
 - а) 2 міс.;
 - б) 3 міс.;
 - в) 4 міс.;
 - г) 6 міс.;

5. Укажіть максимальний відсоток, який утримується на користь держави із заробітної плати особи щодо якої застосовано такий вид адміністративного стягнення як виправні роботи :

- а) 10%;
- б) 15%;
- в) 20%;
- г) 25 %.

6. Розмістіть етапи адміністративного судочинства за хронологією :

- а) підготовка до розгляду, попереднє судове засідання;
- б) відкриття справи ;
- в) апеляційне, касаційне впровадження;
- г) судовий розгляд і прийняття рішення.

7. Вкажіть, де фіксується факт вчинення адміністративного правопорушення :

- а) в інструкції;
- б) у протоколі;
- в) у рішенні;
- г) в ухвалі.

8. Назвіть, які з перерахованих стягнень належать виключно до адміністративних стягнень :

- а) штраф, попередження, догана;
- б) попередження, адміністративний арешт, виправні роботи, застереження;
- в) догана, публічне вибачення, конфіскація, позбавлення волі, попередження;
- г) штраф, виправні роботи, позбавлення спеціального права.

2. Розв'яжіть ситуацію.

Іноземець Владайтіс П. ухилився від виїзду з України після закінчення відповідного терміну перебування. Чи є це діяння правопорушенням? Чи буде Владайтіс П. відповідати за дане правопорушення? Який вид відповідальності за даний проступок передбачено українським законодавством?

Як зміниться ситуація, якщо стане відомо, що його наміром було набути статусу біженця і він перебував на території України протягом часу необхідного для звернення до відповідного органу міграційної служби із заявою про надання йому статусу біженця?

Для розв'язання ситуації скористайтесь Кодексом про адміністративні правопорушення або документами, розміщеними на сайті Державного департаменту з питань громадянства. [http: WWW.ddgirfo.org.ua](http://WWW.ddgirfo.org.ua)

Теми рефератів, повідомлень:

1. Загальна характеристика управління санітарно-епідемічним наглядом.
2. Адміністративна відповідальність та фінансові санкції за порушення санітарного законодавства.

Література для рефератів та повідомлень:

Нормативна:

Кодекс України про адміністративні правопорушення. - К.: Атіка 2004. 600с.

Закон України « Про забезпечення санітарно-епідеміологічного благополуччя населення» 1999р.

Навчальна :

Основи права і законодавства в охороні здоров'я -Підручник
Л.Є.Братанюк,2010 Медицина 96 с.

Основи права України – Навчальний посібник для медичних закладів освіти
О.І.Комаров 2004 Здоров'я99 с.

Допоміжна:

Основи правознавства – Навчальний посібник Авторський
колектив:В.П.Пастухов,В.Ф.Пеньківський та н..2005 Алерта 347 с.

Основи правознавства- Навчальний посібник
В.П.Пастухов,В.Ф.Пеньківський,М.Ю.Наум 2000 Знання 397 с.

Методичні вказівки № 4

до виконання самостійної позааудиторної роботи студентів 2 курсу
з предмету « Основи правознавства»
За спеціальністю «Лікувальна справа»

Тема Основи цивільного права і цивільного процесу .Цивільно-правовий статус медичного працівника. Відповідальність у цивільному праві та її підстави.

АКТУАЛЬНІСТЬ ТЕМИ: Медичні працівники- звичайні люди які мають,які мають згідно з Конституцією України такі самі права , як і решта громадян країни . Кожний медпрацівник має такі права:право на життя, охорону здоров'я, на безпечне для життя та здоров'янавколишнє природне середовище, на освіту і можливості заробляти на життя працею. яку він вільно обирає або на яку погоджується, на відпочинок,повагу честі та гідності,ділової репутації. Ці права закріплені у Конституції України, ширше будуть представлені в даній темі.

НАВЧАЛЬНІ ЦІЛІ:

Студенти повинні знати :

1. Відповідальність у цивільному праві та її підстави.
2. Цивільно-правова відповідальність медичних працівників.

Дисципліни	Знати	Вміти
Основи правознавства	Конституційні права та обов'язки медичних працівників.	Застосовувати набуті знання під час розв'язання юридичних ситуацій.
	Витяг зі ст.77 Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» Основні права медичних та фармацевтичних працівників	
	Витяг зі ст.78 Закону України «Основи законодавства України про охорону	

	здоров'я» Визначення поняття «пацієнт», права пацієнта	
--	--	--

3. *Мораль та шкода.*

4. *. Принципи компенсації моральної шкоди у сфері медичної діяльності.*

Студенти повинні вміти :

Набути твердих навичок з використання отриманих знань у стандартних ситуаціях – під час розв'язання ситуаційних задач, аналізу навчальних тестів, що дасть змогу орієнтуватися в реальних життєвих ситуаціях і приймати правильне рішення.

Базові знання, вміння, навички, необхідні для вивчення теми:

Зміст теми. План вивчення теми:

1. *Відповідальність у цивільному праві та її підстави.*
2. *Цивільно-правова відповідальність медичних працівників.*
3. *Мораль та шкода.*
4. *Принципи компенсації моральної шкоди в сфері медичної діяльності.*

Рекомендована література:

Нормативна

1. *Конституція України від 28 червня 1996 р. / Відомості Верховної Ради України – 1996,- № 30.- 141 с.*
2. *Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р.; Офіційний текст,- К.;Юрінком Інтер,2003 – 464 с.*
3. *«Основи законодавства України про охорону здоров'я» від 19 листопада 1992 р.*
4. *Закон України «Про захист прав споживачів» від 12 травня 1991 р. (нова редакція від 1 грудня 2005 р.)*
5. *Цивільний Кодекс України від 16 січня 2003 р.*

Навчальна :

Основи права і законодавства в охороні здоров'я -Підручник

Л.Є.Братанюк,2010 Медицина 96 с.

Основи права України – Навчальний посібник для медичних закладів освіти

О.І.Комаров 2004 Здоров'я99 с.

Допоміжна:

Основи правознавства – Навчальний посібник Авторський

колектив:В.П.Пастухов,В.Ф.Пеньківський та н..2005 Алерта 347 с.

Основи правознавства- Навчальний посібник

В.П.Пастухов,В.Ф.Пеньківський,М.Ю.Наум 2000 Знання 397 с.

Карта для самостійної роботи з літературою з теми «Відповідальність у цивільному праві»

Основні завдання	Вказівки
Вивчити: Основні поняття та терміни:	<i>Цивільне право; спадкове право,цивільна дієдатність,цивільна правоздатність,юридична особа,право на здоров'я,спадкування,фізична особа, заповіт, цивільна відповідальність, зобов'язання, конфіскація,об'єкти цивільних правовідносин,право власності,право інтелектуальної власності,фізична шкода здоров'ю, медичне страхування.</i>
Скласти тезисний конспект за планом :	<i>1.Відповідальність у цивільному праві. 2.Підстави цивільної відповідальності. 3.Які можуть бути збитки? 4. Які є різновиди цивільно-правової відповідальності? 5.В яких випадках цивільно -правова відповідальність настає без провини? 6.Як пов'язане цивільне право з трудовим? 7.В яких випадках настає договірна відповідальність? 8.В яких випадках настає деліктна відповідальність? 9. Що таке мораль і як вона пов'язана з цивільним правом? 10. Що таке шкода та які види шкоди існують в цивільному праві? 11.Що таке моральна шкода її суть . 12.Принципи компенсації моральної шкоди в сфері медичної діяльності.</i>

Матеріали для самоконтролю:

Питання для самоконтролю

1. Дайте визначення цивільно-правові відповідальності.
2. Суть цивільно-правової відповідальності у сфері медичної діяльності.
3. Принципи компенсації моральної шкоди в сфері медичної діяльності.
4. В чому полягає єдність норм права та моралі.

Тести - тренінги

1. Підставою для цивільно-правової відповідальності є:
 - а) наявність майнових збитків;
 - б) протиправність поведінки;
 - в) провина;
 - г) наявність деліктоспроможного суб'єкта ;
 - д) наявність індивідуального правового акта;
 - є) причинний зв'язок між збитком і протиправною поведінкою;
 - ж) правильно все назване.
2. Цивільно - правова відповідальність медичних працівників буває:
 - а) договірна;
 - б) деліктна;
 - в) солідарна;
 - г) субсидіарна.
3. Шкода може бути у вигляді:
 - а) збитків;
 - б) моральної немайнової шкоди;
 - в) правильно все вище зазначене.

Продовжіть думку

Моральна шкода полягає у

Моральна оцінка – це

Шкода буває :....

Теми рефератів, повідомлень:

1. Відповідальність у цивільному праві, її підстави.
2. Цивільно-правова відповідальність медичних працівників. Мораль та шкода. Принципи компенсації моральної шкоди у сфері медичної діяльності.

Література для рефератів, повідомлень.

Нормативна

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. / Відомості Верховної Ради України – 1996,- № 30.- 141 с.
2. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р.; Офіційний текст,- К.;Юрінком Інтер,2003 – 464 с.
3. «Основи законодавства України про охорону здоров'я» від 19 листопада 1992 р.
4. Закон України «Про захист прав споживачів» від 12 травня 1991 р. (нова редакція від 1 грудня 2005 р.)
5. Цивільний Кодекс України від 16 січня 2003 р.

Навчальна :

Основи права і законодавства в охороні здоров'я -Підручник
Л.Є.Братанюк,2010 Медицина 96 с.

Основи права України – Навчальний посібник для медичних закладів освіти
О.І.Комаров 2004 Здоров'я99 с.

Допоміжна:

Основи правознавства – Навчальний посібник Авторський
колектив:В.П.Пастухов,В.Ф.Пеньківський та н..2005 Алерта 347 с

Методичні вказівки № 5

**до виконання самостійної позааудиторної роботи студентів 2 курсу з
предмету «Основи правознавства»**

За спеціальністю «Лікувальна справа»

Тема: Основи трудового права. Особливості регулювання праці медичних працівників.

АКТУАЛЬНІСТЬ ТЕМИ: Праця людини, її результати завжди цінувалися суспільством, визначали в ньому становище людини. Тому такі важливі права, як право на працю та інші тісно пов'язані з ним права (на підприємницьку діяльність, відпочинок, страйк, соціальний захист) закріплено в Конституції України.

Кожна людина має право на вільний вибір професії та на добровільне погодження на неї. Це означає, що тільки конкретній людині належить виключне право розпоряджатися своїми здібностями до праці. На медичних працівників поширюються всі громадянські права. На них покладені загальногромадські обов'язки та відповідальність за суворе дотримання вимог чинних законів. Держава визначає для лікарів та медичних працівників їхні професійні права, встановлює норми, закони, межі лікарських прав та вимагає відповідальності з їх порушення.

Навчальна мета:

Студенти повинні знати :

1. Систему оплати працівників охорони здоров'я у разі відхилення від нормальних умов праці.
2. Матеріальна відповідальність у закладах охорони здоров'я.
3. Охорона праці в закладах охорони здоров'я.
4. Юридична відповідальність медичних працівників за порушення законодавства про охорону здоров'я.

Студенти повинні вміти:

1. Приймати законні, обґрунтовані та доцільні рішення з трудових питань, які виникають у повсякденному реальному житті.
2. Набути твердих навичок з використання отриманих знань у стандартних ситуаціях – під час виконання вправ, аналізу навчальних тестів, юридичних задач.

Базові знання, вміння, навички, необхідні для вивчення теми:

Дисципліни	Знати
Охорона праці та безпека життєдіяльності	Законодавство в галузі охорони здоров'я.

Зміст теми:

- 1. Оплата праці працівників охорони здоров'я раз відхилення від нормальних умов праці.*
- 2. Поняття основної та додаткової заробітної плати.*
- 3. Система оплати праці.*
- 4. Матеріальна відповідальність у закладах охорони здоров'я.*

Рекомендована література

Нормативна

- 1. Конституція України від 28 червня 1996 р. / Відомості Верховної Ради України – 1996,- № 30.- 141 с.*
- 2. Кодекс законів про працю України; /Кодекс законів про працю України з постатейними матеріалами/ Відп.ред. В.М.Вакуленко, О.П.Товстенко,- К.;Юрінком Інтер, 2005, - 1040 с.*

Навчальна :

*Основи права і законодавства в охороні здоров'я -Підручник
Л.Є.Братанюк, 2010 Медицина 205 с.*

*Основи права України – Навчальний посібник для медичних закладів освіти
О.І.Комаров 2004 Здоров'я 163 с.*

*Охорона праці в лікувально-профілактичних закладах-безпека
життєдіяльності –навчальний посібник В.Тарасюк 2010 Медицина 5с.*

Допоміжна:

Основи правознавства – Навчальний посібник Авторський колектив: В.П.Пастухов, В.Ф.Пеньківський та ін..2005,- Алерта 293 с.

Основи правознавства- Навчальний посібник В.П.Пастухов, В.Ф.Пеньківський, М.Ю.Науменко 2000,- Знання 228 с.

Охорона праці у медицині та фармакології / В.М.Мороз, І.В.Сергета, Н.М.Фещук,- Вінниця; Нова книга, 2005,- 544с.

Карта для самостійної роботи з літературою з теми « Основи трудового права»

Основні завдання	Вказівки
<p>Вивчити: Основні поняття та терміни теми:</p> <p>Дати відповіді на питання:</p>	<p><i>Трудове право, предмет трудового права, трудові правовідносини, колективний договір, трудовий договір, контракт, робочий час, час відпочинку, відпустки, заробітна плата, охорона праці, матеріальна відповідальність.</i></p> <ol style="list-style-type: none"><i>1.Що таке заробітна плата?</i><i>2.Що означає тарифна система оплати праці? З чого вона в себе включає?</i><i>3.Які є види заробітної плати?</i><i>4.Що означає погодинна форма оплати праці? Які існують її різновиди.</i><i>5.Схарактеризуйте Наказ Міністерства охорони здоров'я та соціальної політики України № 308/519 від 5 жовтня 2005 р.</i><i>6.Ознайомтесь із змістом спільного листа Міністерства охорони здоров'я України №10.03.67/112 від 22.01 2007р. та Міністерства праці та соціальної політики України №322/0/14-17/13-15 від 18.01.2007р. Визначте основні положення його.</i><i>7.Яким документом встановлюється доплата медичним працівникам за використання в роботі дезінфекційних засобів? Яким категоріям.</i>

8. Ознайомтесь із змістом Наказу Міністерства праці та соціальної політики і охорони здоров'я України № 308 /519 від 5 жовтня 2005 р. «Про впорядкування умов оплати праці працівників закладів охорони здоров'я та установ соціального захисту населення»

9. Які доплати та надбавки медичним працівникам додають за відпрацьовану місячну норму робочого часу.

10. Що означає індивідуальна матеріальна відповідальність та який порядок її накладення.

11. Що означає колективна матеріальна відповідальність.

12. В яких випадках настає обмежена матеріальна відповідальність.

13. Що означає повна матеріальна відповідальність.

14. Що включає в себе поняття охорони праці в медицині.

15. Охарактеризуйте систему управління охороною праці в медицині.

16. Якими документами регламентується робота комісії з охорони праці, де із якою метою вона створюється.

17. Яка настає юридична відповідальність за порушення нормативних документів про охорону праці.

Питання для самоконтролю

1. Які категорії працівників несуть спеціальну дисциплінарну відповідальність?
2. Порівняйте матеріальну відповідальність за трудовим правом і майнову відповідальність за цивільним правом.
3. Визначте сторони колективних трудових спорів (конфліктів)
4. Яка настає юридична відповідальність за порушення законодавства про охорону здоров'я. Назвіть види юридичної відповідальності.
5. Як здійснюється охорона праці в закладах охорони здоров'я.

Ситуаційні задачі

Задача 1.

12 березня 2011 року директор автотранспортного підприємства видав наказ, яким заборонив бухгалтерії виплачувати слюсарю в. належну йому заробітну плату, і дав розпорядження видавати зарплату його дружині. Такі заходи були вмотивовані тим, що В зловживаючи спиртними напоями, поставив себе і свою сім'ю у скрутне матеріальне становище.

Чи правомірний наказ директора?

Задача 2.

Лаборант В. під час лабораторного дослідження підключив прилад до мережі високої напруги, у результаті прилад став непридатним для подальшого використання. Наказом по лікарні В. було оголошено сувору догану і покладено обов'язок відшкодувати заподіяну шкоду в повному розмірі.

В.заперечував, вказуючи на те, що прилад він зіпсував ненавмисно, крім того, йому за це вже оголошено догану, а застосування двох стягнень за один проступок - незаконне. На цій підставі В., минаючи КТС, звернувся до суду.

Яке рішення слід прийняти стосовно цієї справи.

Задача 3.

Студент 4 курсу медичного університету Д. Звернувся до провідного юриста за місцем проживання для роз'яснення питання про правову оцінку відносин між ним і торговельною фірмою, куди він влаштувався працювати працівником торгівлі. Д. також попросив роз'яснити, чи має право директор фірми встановити

йому почасову оплату, оскільки основну частину роботи він виконує вдома, а на фірмі працює лише декілька годин. Директор фірми наполягає на тому, що Д. працює за сумісництвом, тому не має права на почасову оплату і повинен перебувати на роботі повний робочий день.

Дайте правовий аналіз ситуації.

Теми рефератів, повідомлень:

1. Оплата праці працівників охорони здоров'я у разі відхилення від нормальних умов праці.
2. Матеріальна відповідальність у закладах охорони здоров'я.
3. Охорона праці в закладах охорони здоров'я. Юридична відповідальність медичних працівників за порушення законодавства про охорону праці.

Література для рефератів, повідомлень:

Нормативна

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. / Відомості Верховної Ради України – 1996, - № 30.- 141 с.

2. Кодекс законів про працю України; / Кодекс законів про працю України з постатейними матеріалами/ Відп.ред. В.М.Вакуленко, О.П.Товстенко,- К.;Юрінком Інтер, 2005, - 1040 с.

Навчальна :

*Основи права і законодавства в охороні здоров'я - Підручник
Л.Є.Братанюк, 2010 Медицина 205 с.*

*Основи права України – Навчальний посібник для медичних закладів освіти
О.І.Комаров 2004 Здоров'я 163 с.*

*Охорона праці в лікувально-профілактичних закладах-безпека
життєдіяльності – навчальний посібник В.Тарасюк 2010 Медицина 5с.*

Допоміжна:

*Основи правознавства – Навчальний посібник Авторський
колектив: В.П.Пастухов, В.Ф.Пеньківський та ін.. 2005, - Алерта 293 с.*

*Основи правознавства- Навчальний посібник
В.П.Пастухов, В.Ф.Пеньківський, М.Ю.Наум 2000, - Знання 228 с.*

*Охорона праці у медицині та фармакології / В.М.Мороз, І.В.Сергета, Н.М.
Фещук, - Вінниця; Нова книга, 2005, - 544с.*

Методичні вказівки № 6

*до виконання самостійної позааудиторної роботи студентів 2 курсу з
предмету «Основи правознавства»*

За спеціальністю Лікувальна справа

*Тема Основи кримінального права. Кримінальна відповідальність в охороні
здоров'я. Злочини проти життя і здоров'я населення : поняття та види.*

АКТУАЛЬНІСТЬ ТЕМИ: Основним об'єктом злочинів в системі охорони здоров'я є життя і здоров'я людини, додатковим – встановлений законодавством порядок надання громадянам медичної допомоги. Згідно із законодавством кримінальна відповідальність і покарання настають лише за скоєні злочини. Основними засадами застосування кримінальної відповідальності є: законність, справедливість, доцільність, швидкість та невідворотність. Для вирішення питань про кримінальну відповідальність медичних працівників за професійні злочини слідчим органам та органам правосуддя необхідно з'ясувати, чи мали місце такі обставини:

- Неправильність або несвоєчасність надання медичної допомоги, а у випадках її ненадання – наявність чи відсутність на те поважних причин і небезпечного для життя стану хворого під час ненадання допомоги;
- Настання смерті або завдання серйозної шкоди здоров'ю потерпілого;
- Причинний зв'язок між перерахованими діями (бездіяльністю) медичних працівників і зазначеними несприятливими наслідками;
- Наявність вини медичного працівника;
- Причини та умови, що сприяли скоєнню злочину.

Відповідно законодавства України медичні працівники підлягають кримінальній відповідальності за професійні злочини, їх більше 30.

Навчальна мета:

Студенти повинні знати :

1. Кримінально правові наслідки евтаназії.
2. Злочини проти життя та здоров'я особи.
3. Злочини проти здоров'я особи : поняття та наслідки.

Студенти повинні вміти :

1. Своєчасно та правильно виявляти, перевіряти та оцінювати злочини в галузі охорони здоров'я, фактичні обставини, які виникають у процесі практичної діяльності та життя;
2. Приймати законні, обґрунтовані та доцільні рішення з усіх питань, які виникають повсякденно в реальному житті.

Базові знання, вміння, навички, необхідні для вивчення теми:

Дисципліни	Знати
Основи правознавства	Поняття про правопорушення. Види правопорушень. Ознаки правопорушень.

Зміст теми:

1. Кримінально- правові наслідки евтаназії.

- поняття евтаназії;
- види евтаназії;

2. Злочини проти життя і здоров'я особи.

- різні види вбивств – ст..115,116,117,118;-
- умисні тілесні ушкодження – ст.. 121,122,125,128;
- різновиди зараження небезпечними хворобами – ст..130,131,133;
- незаконні аборти чи примушення до аборту - ст.134,
- незаконна лікувальна діяльність - ст.. 138;
- ненадання допомоги хворому медичним працівником – ст..139;
- захоплення заручника – ст..147 ;
- торгівля людьми – ст.149 ;

- зґвалтування –ст.152; та ін..

3. Злочини медичних працівників (професійні злочини)

Ст. 131- неналежне виконання професійних обов'язків,що спричинило зараження особи вірусом імунодефіциту людини чи іншою невиліковною інфекційною хворобою;

Ст.132 – розголошення відомостей про проведення медичного огляду на виявлення зараження вірусом імунодефіциту людини чи іншою невиліковною інфекційною хворобою;

Ст.134 – Незаконне проведення абортів ;

Ст. 138 –Незаконну лікувальну діяльність ;

Ст. 139 –Ненадання допомоги хворому медичним працівником;

Ст.140 -Неналежне виконання професійних обов'язків медичним чи фарм. працівником;

Ст.141- Порухення прав пацієнта;

Ст.142- Незаконне проведення дослідів над людиною;

Ст.143- Порухення встановленого порядку трансплантації органів або тканин людини;

Ст.144- Насильницьке донорство;

Ст.145- Незаконне розголошення лікарської таємниці;

Ст.151- Незаконне вміщення до психіатричного закладу;

Ст.184- Порухення прав на безоплатну медичну допомогу;

Ст.236- Порухення прав екологічної безпеки;

Ст.237- Невжиття заходів щодо ліквідації екологічного забруднення;

Ст.238- Приховування або перекручування відомостей про екологічний стан або захворюваність населення;

Ст.308-309;311-314; 318-321- злочини у сфері обігу наркотичних засобів,психотропних речовин,їхніх аналогів,або прекурсорів та інші злочини проти здоров'я населення;

Ст. 366- Службове підроблення;

Ст.367- Службова недбалість;

Ст.325- Порухення правил боротьби з епідеміями.

3.3. Рекомендована література

Нормативна

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. / Відомості Верховної Ради України – 1996,- № 30.- 141 с.

2.Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 р./Відомості Верховна Рада України-2001,- № 25-26 -131с.

Навчальна :

Основи права і законодавства в охороні здоров'я -Підручник
Л.Є.Братанюк,2010 Медицина 244 с.

Основи права України – Навчальний посібник для медичних закладів освіти
О.І.Комаров 2004 Здоров'я245 с

Допоміжна:

Основи правознавства – Навчальний посібник Авторський
колектив:В.П.Пастухов,В.Ф.Пеньківський та ін..2005,- Алерта 352с.

Основи правознавства- Навчальний посібник
В.П.Пастухов,В.Ф.Пеньківський,М.Ю.Наум 2000,- Знання 381 с..

Карта для самостійної роботи з літературою з теми «Основи кримінального права».

Основні завдання	Вказівки
Вивчити основні терміни та поняття:	<i>Кримінальне право, кримінальне законодавство, злочин, протиправність діяння, об'єкт злочину, суб'єкт злочину, кримінальна відповідальність, злочинне діяння, покарання, закінчений замах, примусове лікування, співучасть у злочині, еутаназія, крайня необхідність, обмеження волі.</i> <i>1.Кримінально- правові наслідки еутаназії.</i>

**Скласти тезисний
конспект за планом:**

- поняття евтаназії;

- види евтаназії;

2. Злочини проти життя і здоров'я особи.

- різні види вбивств – ст..115,116,117,118;-

- умисні тілесні ушкодження – ст.. 121,122,125,128;

- різновиди зараження небезпечними хворобами – ст..130,131,133;

- незаконні аборти чи примушення до аборту - ст.134,

- незаконна лікувальна діяльність - ст.. 138;

- ненадання допомоги хворому медичним працівником – ст..139;

- захоплення заручника – ст..147 ;

- торгівля людьми – ст.149 ;

- зтвалтування –ст.152; та ін..

3. Злочини медичних працівників (професійні злочини)

Ст. 131- неналежне виконання професійних обов'язків, що спричинило зараження особи вірусом імунодефіциту людини чи іншою невиліковною інфекційною хворобою;

Ст.132 – розголошення відомостей про проведення медичного огляду на виявлення зараження вірусом імунодефіциту людини чи іншою невиліковною інфекційною хворобою;

Ст.134 – Незаконне проведення абортів

Ст. 138 –Незаконна лікувальна діяльність ;

Ст. 139 –Ненадання допомоги хворому медичним працівником;

Ст.140 -Неналежне виконання професійних обов'язків медичним чи фарм. працівником;

Ст.141- Порушення прав пацієнта;

Ст.142- Незаконне проведення дослідів над людиною;

Ст.143- Порушення встановленого порядку трансплантації органів або тканин людини;

Ст.144- Насильницьке донорство;

Ст.145- Незаконне розголошення лікарської таємниці;

Ст.151- Незаконне вміщення до психіатричного закладу;

Ст.184- Порушення прав на безоплатну медичну допомогу;

Ст.236- Порушення прав екологічної безпеки;

Ст.237- Невжиття заходів щодо ліквідації екологічного забруднення;

Ст.238- Приховування або перекручування відомостей про екологічний стан або захворюваність населення;

Ст.308-309;311-314; 318-321- злочини у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їхніх аналогів, або прекурсорів та інші злочини проти здоров'я населення;

Ст. 366- Службове підроблення;

Ст.367- Службова недбалість;

Ст.325- Порушення правил боротьби з епідеміями.

Завдання для самостійної роботи

Завдання 1. Питання для самоконтролю

1. Розкрийте поняття, систему, принципи і завдання кримінального права України.
2. Дайте загальну характеристику Кримінального кодексу України.
3. Дайте визначення поняття «злочин». Вкажіть його види.
4. Розкрийте поняття та елементи складу злочину.
5. Дайте визначення поняття «покарання». Вкажіть його види.
6. У чому полягають особливості кримінальної відповідальності та покарання неповнолітніх?
7. Розкрийте поняття «стадії скоєння злочину», їх види і значення.
8. Дайте визначення співучасті в злочині.
9. Вкажіть та охарактеризуйте обставини, що виключають злочинність діяння.
10. Розкрийте поняття множинності злочинів та його форм.

Завдання 2. Тести-тренінги

- 1. Вкажіть дату набрання чинності Кримінального кодексу України:**
 - А) 28 червня 1996 р.;
 - Б) 1 вересня 1999 р.;
 - В) 1 вересня 2001 р.;
 - Г) 1 січня 2004 р.
- 2. Яка з перерахованих ознак не є ознакою злочину:**
 - А) протиправність діяння;
 - Б) винність діяння;
 - В) суспільна небезпечність діяння;
 - Г) правомірність діяння?
- 3. Хто з перерахованих осіб не є співучасником злочину:**
 - А) організатор;
 - Б) свідок;
 - В) підбурювач;
 - Г) пособник?
- 4. Визначте зайве в переліку видів злочинів за ступенем тяжкості відповідно до ст. 12 КК України:**
 - А) особливі злочини;
 - Б) злочини невеликої тяжкості;
 - В) злочини середньої тяжкості;
 - Г) тяжкі та особливо тяжкі злочини.
- 5. Визначте зайве в переліку обставин, що виключають злочинність діяння:**
 - А) необхідна оборона;
 - Б) бажана оборона;
 - В) уявна оборона;

Г) крайня необхідність.

6. Вкажіть, від чийого імені оголошується вироки в кримінальних справах:

- А) від імені судді;
- Б) від імені суду;
- В) від імені прокурора;
- Г) іменем України.

7. Вкажіть, що з перерахованого не є видом кримінального покарання:

- А) обмеження волі;
- Б) громадські роботи;
- В) громадський осуд;
- Г) позбавлення волі.

8. Вкажіть, яке з перерахованих видів покарань є додатковим:

- А) громадські роботи;
- Б) арешт;
- В) конфіскація майна;
- Г) обмеження волі?

9. Вкажіть, які з перерахованих обставин належать до таких, що обтяжують покарання:

- А) скоєння злочину неповнолітнім;
- Б) скоєння злочину групою осіб за попередньою змовою;
- В) скоєння злочину під впливом сильного душевного хвилювання;
- Г) скоєння злочину під впливом погрози, примусу або через матеріальну, службову чи іншу залежність?

10. Вкажіть, що з названого не належить до підстав звільнення від кримінальної відповідальності особи, яка скоїла злочин:

- А) примирення винного з потерпілим;
- Б) скоєння злочину неповнолітньою особою;
- В) дійове каяття;
- Г) передача особи на поруки?

11. Вкажіть обставину, яку КК України визнає як пом'якшувальну під час призначення кримінального покарання за скоєний злочин:

- А) скоєння злочину алкогольного сп'яніння;
- Б) скоєння злочину під впливом погрози, примусу або через матеріальну, службову чи іншу залежність;
- В) скоєння злочину в умовах громадських заворушень;
- Г) скоєння злочину проти безпорадної людини?

12. Визначте, що з названого не є підставою для закриття судом провадження в кримінальній справі:

- А) закінчення строку давності;
- Б) повернення справи на додаткове розслідування;
- В) дійове каяття;
- Г) передача особи на поруки колективу підприємства?

13. Визначте, який з указаних злочинів не є злочином проти волі, честі та гідності особи:

- А) захоплення заручників;
- Б) викрадення людини;
- В) підміна дитини;
- Г) крадіжка майна?

14. Визначте, яке з наведених кримінальних покарань не застосовують до неповнолітніх:

- А) виправні роботи;
- Б) позбавлення волі на певний строк;
- В) конфіскація майна;
- Г) штраф?

15. Вкажіть обов'язкову ознаку об'єктивної сторони складу злочину:

- А) вина;
- Б) діяння;
- В) осудність;
- Г) мотив.

16. Вкажіть обов'язкову ознаку суб'єктивної сторони складу злочину:

- А) час;
- Б) місце;
- В) спосіб скоєння;
- Г) вина.

17. Які особи підлягають кримінальній відповідальності:

- А) що досягли встановленого законом віку;
- Б) які мають хронічне психічне захворювання;
- В) які мають тимчасовий розлад психічної діяльності;
- Г) недоумкуваті?

18. Які особи не підлягають кримінальній відповідальності:

- А) що не досягли встановленого законом віку;
- Б) що мають хронічне психічне захворювання;
- В) що є деліктоспроможними;
- Г) що є правосуб'єктивними?

19. Які ви знаєте форми співучасті:

- А) група осіб за попередньою змовою;
- Б) злочинний промисел;
- В) повторність;
- Г) рецидив?

20. Амністія оголошується:

- А) Указом Президента;
- Б) Постановою Верховної Ради України;
- В) Законом України;
- Г) Рішенням Кабінету Міністрів України?

21. Строк покарання терміном 15 років характерний для:

- А) довічного позбавлення волі;
- Б громадських робіт;
- В) виправних робіт;
- Г) позбавлення волі на певний строк.

22. Які з названих діянь є злочином проти здоров'я особи:

- А) умисне тілесне ушкодження середньої тяжкості;
- Б) хуліганство;
- В) грабіж;
- Г) незаконне вживання наркотичних засобів?

23. Суспільна небезпека злочину характеризується:

- А) рівнем фізичної сили суб'єкта;
- Б) розміром завдання шкоди;
- В) осудністю суб'єкта;
- Г) посадовими повноваженнями суб'єкта;

24. Злочини середньої тяжкості -це ті, за які призначають покарання у вигляді:

- А) позбавлення волі на строк не більше 10 років;
- Б) позбавлення волі на строк не менше 2 років;
- В) позбавлення волі на строк не більше 5 років;
- Г) позбавлення волі на строк від 2 до 5 років;

25. Ознакою злочину є:

- А) протиправність;
- Б) рецидивність діянь;
- В) наявність незаконно придбаної зброї;
- Г) наявність судимості.

26. Розмістіть у послідовності злочини залежно від ступення тяжкості (від найменш тяжких до найтяжчого):

- А) особливо тяжкі;
- Б) середньої тяжкості;
- В) невеликої тяжкості;
- Г) тяжкі.

27. Розмістіть вказані злочини у послідовності від найменш тяжкого до найтяжчого:

- А) згвалтування;
- Б) умисне вбивство;
- В) умисне тяжке тілесне ушкодження;
- Г) ухилення від сплати податків, зборів, інших обов'язкових платежів.

28. Розмістіть за хронологією етапи кримінального судочинства:

- А) досудове слідство;
- Б) судовий розгляд справи;
- В) порушення кримінальної справи;
- Г) касаційне провадження по справі.

У завданнях 29-31 підберіть до кожного терміну правильний варіант відповіді, позначений літерою.

29. Визначте відповідність між перерахованими видами кримінальних покарань та їх сутністю:

1) позбавлення волі на певний строк;	а) покарання відбувається за місцем роботи засудженого;
2) арешт;	б) покарання полягає в ізолюванні засудженого;
3) виправні роботи;	в) покарання полягає у виконанні засудженим у вільний від роботи час безоплатних суспільно корисних робіт;
4) громадські роботи.	г) покарання полягає в триманні особи в установах відкритого типу без ізоляції від суспільства;
	г) покарання полягає в ізоляції засудженого поміщення його на певний строк у кримінально-виконавчі заклади.

30. Визначте відповідність між ступенем тяжкості злочину і строком позбавлення волі:

1) злочин середньої тяжкості;	а) не більше двох років;
2) особливо тяжкий злочин;	б) не більше трьох років;
3) злочин невеликої тяжкості;	в) не більше п'яти років;
4) тяжкий злочин.	г) не більше десяти років;
	г) понад десять років або довічне позбавлення волі.

31. Визначте відповідність між назвою злочину та його визначенням:

1) крадіжка;
2) грабіж;
3) розбій
4) шахрайство | а) заволодіння чужим майном або придбання права на майно шляхом обману чи зловживання довірою;
б) напад з метою заволодіння чужим майном із насильством, небезпечним для життя чи здоров'я особи, яка зазнала нападу;
в) вимога передачі чужого майна чи права на майно або вчинення будь-яких дій майнового характеру з погрозою насильства;
г) відкрите викрадання чужого майна;
ґ) таємне викрадення чужого майна; |
|--|---|

Завдання 3. Ситуаційні задачі

Задача 1

А., В., К. та П. розпивали алкогольні напої на квартирі своєї знайомої. Коли В. хотів залишити компанію, А. та П., скрутивши йому руки, притримали його, а К. виняв із його кишені 560 грн. Після – виставили потерпілого за двері. Дайте юридичну оцінку діям учасників цієї ситуації.

Задача 2

Віськовослужбовець українського батальйону міжнародних сил в Іраку С. (автолюбитель) порушив правила дорожнього руху, внаслідок чого загинув громадянин Англії.

За законом якої країни буде вирішено питання про кримінальну відповідальність С.?

Задача 3

В. з метою охорони власної дачної ділянки підключив паркан до електромережі та на відстані 7-10 м одне від одного повісив оголошення «Обережно! Паркан під напругою! Смерть!».

Увечері двоє підлітків вирішили нарвати яблук в саду В.. Підійшли до паркану і, не помітивши оголошень, доторкнулись до нього. Внаслідок ушкодження струмом один загинув, а інший отримав тілесні ушкодження середньої тяжкості. В. на досудовому слідстві пояснив, що не планував вбивства, оскільки на собі перевіряв дію струму та повісив попереджувальні оголошення.

Дайте юридичну оцінку діям В.

Задача 4

Мисливець Г. недбало зберігав вдома рушницю (висіла на стіні над диваном). Залишаючи квартиру, не завжди замикав двері. Одного разу, коли господаря не було вдома, син і його сусіди 15-річний М. увійшов до квартири Г., зняв рушницю зі стіни і вийшов з нею у двір де на нього чекали друзі.

Бажаючи попустувати і не знаючи, що рушницю заряджена М. вигукнув: «Стій, руки вгору!», на цілив рушницю на подругу і натиснув на гачок.

Пролунав постріл

Кваліфікуйте дії учасників зазначеної ситуації.

Задача 5

6 лютого В. з товаришем був на вулиці поблизу будинку Л. Л. нацькувала на них собаку, щоб порвав В. штани і вкусив.

27 лютого на тому самому місці Л. знову нацькувала на них собаку. Захищаючись, В. виламав з паркана палицю і почав нею розмахувати, кілька разів вдаривши собаку по морді. Розлючина Л. продовжувала надцьковувати на нього собаку, який знову порвав на ньому одяг і вкусив його. Тоді В. вдарив палицею Л. по голові, спричинивши тілесні ушкодження середньої тяжкості. Суд засудив Л. за заподіяння легкого тілесного ушкодження В., а В.- за завдання Л. умисного середньої тяжкості тілесного ушкодження. І Л., і В. оскаржили вирок суду.

Яке рішення має прийняти апеляційна інстанція?

Задача 6

Медичний працівник В. під час обідньої перерви зайшов на склад готової продукції до завідувачки складу Ю. Скориставшись довірливістю Ю., яка на деякий час залишила В. у складі самого, В. склав у мішок 6 медичних халатів і заховав їх, щоб згодом винести. Залучивши до справи свого 13-літнього сина, В. вночі пройшов на територію лікарні, склав халати у пакети і перекинув через паркан синові, який і відніс їх додому. Оскільки все склалося вдало, то наступного дня В. вирішив повторити. Цього разу сховав 8 медичних халатів. Однак, потрапивши на територію лікарні другої ночі, В. не вдалося їх забрати – біля місця його схованки постійно перебував сторож. За час очікування, поки відійде сторож, В. змерз, застудився і кілька тижнів пролежав хворий. Коли ж він вийшов на роботу заглянув до своєї схованки, то побачив, що халати намокли, взялися цвілью й зіпсувалися.

Дайте юридичну оцінку діям В. та його сина.

Задача 7

Влітку 15-річні Г. та Ю., прогулюючись біля озера зустріли М. Маючи намір пожартувати, вони взяли її за руки та ноги і, розгойдавши, кинули у воду. М., яка не вміла плавати, загинула.

Кваліфікуйте дії Г. та Ю.

Задача 8

Х. систематично лаялася зі своїм чоловіком, який, врешті, пішов з дому і почав жити в незаєреєстрованому шлюбі з П. Щоб помститися чоловіку, Х. вирішила вбити П. Для здійснення підшукувала найманого вбивцю. Під різними приводами вона неодноразово запрошувала до себе Г., який систематично пиячив і ніде не працював, гроші на проживання здобував збиранням склотари та макулатури. При цьому вона натякала, що за вбивство П. добре б заплатила. Г. погодився за 500 доларів, але спочатку поросив завдаток у сумі 100 доларів. Через 3 дні, вночі, він прийшов до Х. і повідомив, що П. мертва, на підтвердження показав закривавлений фінський ніж. Х. зраділа і віддала Г. решту грошей. Вранці Х. зустріла живу і здорову П. Х. стала вимагати у Г. гроші назад, однак той натякнув, що якщо вона продовжуватиме, він заявить у міліцію про її підмову вчинити вбивство П.

Дайте юридичну оцінку діям учасників ситуації.

Задача 9

15-річна М., повертаючись із гастроному, зустрілася зі своїм однокласником К. К. почав з М. жартувати і сказав, що з нею одружиться. М., сміючись, сказала, що тоді вона його вб'є і при цьому розмахнулось кульком, який тримала у руці, потрапивши по голові К. Але в кульку була банка консервованої тушонки, вона влучила у скроню К. К. впав, утративши свідомість. М. розгубилася, почала плакати та кликати на допомогу, а потім, злякавшись, залишила К. на вулиці і побігла додому. По дорозі в лікарню К. помер.

Кваліфікуйте дії М.

Задача 10

Г. та В. уночі проникли в магазин ТОВ «N», зв'язали сторожа, який спав у приміщенні. Вкрали на суму 18 тис. гривень.

Дайте юридичну оцінку діям Г. та В.

Задача 11

17-річний Є. підмовив 13-річного М. згвалтували їхню 15-річну сусідку, що вони зробили. Дії Є. та М. були кваліковані за частиною третьою ст. 152 КК України за ознакамивчинення згвалтування неповнолітньої групою осіб.

Чи правильно кваліковані дії Є. та М.?

Задача 12

У 9 січня 1999р. працював водієм вантажного автомобіля на приватному підприємстві «N». Згідно з розпорядженням власника підприємства Ч. він 6 березня 2004 р. У 8 березня 2004 р. повинен був досавити продукцію підприємства до ресторану.

8 березня 2004 р. У. вирушив згідно з розпорядженням, але дорогою, порушивши правила обгону, виїхав на зустрічну смугу й зіткнувся з легковим автомобілем «Мерседес».

Внаслідок ДТП власник «Мерседеса» І. загинув на місці пригоди, автомобіль був пошкоджений і відновленню не підлягав, дружина І. (інвалід першої групи) та двоє їхніх дітей (10 і 12 років) втратили годувальника. Крім того, було пошкоджено й автомобілі С. та К., які були припарковані поруч з місцем ДТП. Сам У. отримав ортимав легкі тілесні ушкодження, частково була пошкоджена і вантажівка, якою він керував.

Як з годом вставновила судово-медична експертиза обидва водії перебували у станні алкогольного сп'яніння.

Які юридичні наслідки зумовила ДТП, вчинена У., і яким чином вони мають бути вирішені?

Задача 13

Студент 2 курсумедичного коледжу, бажаючи помститися викладачу іноземної мови, викликав на його домашню адресу служби пожежної охорони, газу, міліцію та швидку допомогу. Ці виклики він здійснював зі свого дамашнього телефону. Службизафіксували неправдивий виклик.

Дайте правовий аналіз ситуації

Задача 14

Під час перебування хворої матері у лікарні душевнохворий К. (визнаний таким,що не потребує ізоляції у психіатричному закладі) вліз у сарай сусіда та вчинив пожежу, від якої згоріли сарай та інше майно. Сусід звернувся з позовом до батьків К. про відшкодування завданої шкоди. Заперечуючи проти позову, матір К. вказала, що під час цієї події вона перебувала у лікарні, куди потрапила несподівано у непритомному стані. Крім того, батько К.заявив ,що він як інвалід сам потребує лікування, до того ж у них немає іншого майна ,крім будинку та речей домашнього вжитку.

Дайте правовий аналіз ситуації.

Задача 15

Студент А., навчаючись на 3 курсі медичного коледжу, знаючи, що П. наркоман і часто копує наркотики, звернувся до нього з пропозицією продати тому наркотичні засоби за низькою ціною. П. погодився і купив їх за 400 грн. Фактично ж А. вирішив обдурити П. і продав йому медичні препарати, зовні схожі на наркотичні засоби. Отримавши гроші, А. того ж дня виїхав з міста.

Вирішіть питання про відповідальність А. і П.

Задача 16

Лінійна бригада «швидкої допомоги» транспортує хворого з гострою дихальною недостатністю (у результаті гіполарингіту). У хворого швидко

наростають явища гіпоксії. Раптом машину зупиняє чоловік, який вимагає терміново надати допомогу потерпілому від ножового поранення і повідомляє, що той знаходиться в 5-7 хв. їзди від траси. Лінійна бригада, оцінивши тяжкість стану хворого з гострою дихальною недостатністю, відмовила чоловіку, по рації зв'язалася зі станцією «швидкої допомоги» і передала адресу потерпілого від ножового поранення.

Оцініть правомірність дій медичних працівників лінійної бригади.

Задача 17

На ФАП родичами доставлений хворий в астматичному стані. Фельдшер негайно розпочав надавати медичну допомогу: ввів внутрішньовенно еуфілін, серцеві глюкозиди, преднізолон. Попри надану допомогу хворий за 40 хв. помер. Родичі хворого звернулися до суду.

Чи була допущена медична помилка?

Які можливі наслідки при наявності її?

Задача 18

Провідник швидкого поїзду «Вінниця-Київ» повідомив, що у жінки з вагону №9 почалися передчасні пологи і попросив медичних працівників, які перебувають у поїзді, надати медичну допомогу. Медсестра, що їхала в сусідньому вагоні, пояснила супутникам, що вона у відпустці, тому відмовляється надати допомогу роділлі.

Чи є в діях медсестри склад злочину?

Якщо так, то яка стаття Кримінального кодексу України порушена в цьому випадку?

Задача 19

Старша медсестра відділення, отримавши у «подарунок» золоту каблучку, дістала хворій 5 ампул димедролу.

Як розцінити цю винагороду?

Яка стаття Кримінального кодексу України при цьому порушена?

Теми рефератів та повідомлень:

- 1.Кримінально-правові наслідки евтаназії.
- 2.Злочини проти життя та здоров'я особи.
- 3.Злочини проти здоров'я населення: поняття ознаки.

**Література для рефератів та повідомлень:
Нормативна**

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. / Відомості Верховної Ради України – 1996,- № 30.- 141 с.

2.Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 р../Відомості Верховна Рада України-2001,- № 25-26 -131с.

Навчальна :

*Основи права і законодавства в охороні здоров'я -Підручник
Л.Є.Братанюк,2010 Медицина 244 с.*

*Основи права України – Навчальний посібник для медичних закладів освіти
О.І.Комаров 2004 Здоров'я245 с*

Допоміжна:

*Основи правознавства – Навчальний посібник Авторський
колектив:В.П.Пастухов,В.Ф.Пеньківський та ін..2005,- Алерта 352с.*

*Основи правознавства- Навчальний посібник
В.П.Пастухов,В.Ф.Пеньківський,М.Ю.Наум 2000,- Знання 381 с..*

Методичні вказівки №7

до виконання самостійної поза аудиторної роботи студентів 2 курсу

з предмету «Основи правознавства»

За спеціальністю «Лікувальна справа»

Тема: *Основи сімейного права України. Медико-правові проблеми штучного запліднення. Роль медичних працівників у правовому та медичному регулюванні сімейних відносин.*

АКТУАЛЬНІСТЬ ТЕМИ: *Питання штучного запліднення та імплантації ембріона вирішується в Україні чинним законодавством, у тому числі на підставі ст. 48 Основ законодавства України про охорону здоров'я. Застосування штучного запліднення та імплантації ембріона здійснюється згідно з умовами та порядком установленими Міністерством охорони здоров'я України, на прохання дієздатної жінки, з якою проводиться така дія, за наявності письмової згоди подружжя й умов забезпечення анонімності донора та збереження лікарської таємниці. Розкриття анонімності донора може бути здійснено в порядку передбаченому законодавством. Діти, народжені внаслідок штучного запліднення чи імплантації ембріона мають ті самі права і обов'язки, що і законнароджені діти таких батьків.*

Навчальна мета
Студенти повинні знати :

- 1. Головні загальнотеоретичні поняття сімейного права, його тлумачення та категорії.*
- 2. Завдання, мету та основні положення (принципи) відповідно до яких здійснюється сімейні правовідносини в Україні.*
- 3. Основні правила та процедури прийняття рішень та складання для їх закріплення відповідних документів з усіх питань, що виникають під час їх розгляду.*
- 4. Медико-правові проблеми штучного запліднення.*

Студенти повинні вміти :

- 1. Своєчасно та правильно виявляти, перевіряти та оцінювати злочини в галузі охорони здоров'я, фактичні обставини, які виникають у процесі практичної діяльності та життя;*

2. Приймати законні, обґрунтовані та доцільні рішення з усіх питань, які виникають повсякденному реальному житті.

Зміст та план вивчення теми:

1. Що означає право пацієнта на достовірну інформацію та право на ознайомлення з відповідними медичними документами.

2. Що означає поняття інформована згода пацієнта .

3. Суть моделі акушерської допомоги, що зорієнтована на сім'ю.

4. Як здійснюється організація медичного обслуговування послуги з планування сім'ї та охорони репродуктивного здоров'я жінкам.

(ПМСД, КАГД, САГД).

5. Що означає штучна інсемінація.

6. Штучне запліднення, його правові основи.

7. Сутність сурогатного материнства.

8. Регулювання відносин сурогатного материнства нормами чинного законодавства України.

9. Удосконалення правового регулювання сурогатного материнства в Україні.

Рекомендована література

Нормативна

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. / Відомості Верховної Ради України – 1996,- № 30.- 141 с.

2. Сімейний кодекс України.- К.; Атака, 2002.- 80 с.

Навчальна :

Основи права і законодавства в охороні здоров'я - Підручник
Л.Є.Братанюк, 2010 Медицина 340 с.

Основи права України – Навчальний посібник для медичних закладів освіти
О.І.Комаров 2004 Здоров'я 205 с.

Допоміжна:

Основи правознавства – Навчальний посібник Авторський колектив: В.П.Пастухов, В.Ф.Пеньківський та ін..2005,- Алерта 352с.

Основи правознавства- Навчальний посібник В.П.Пастухов, В.Ф.Пеньківський, М.Ю.Наум 2000,- Знання 381 с.

Карта для самостійної роботи з літературою з теми «Сімейне право»

<p>Вивчити основні терміни та поняття з теми:</p> <p>Скласти тезисний конспект за планом:</p>	<p><i>Батьківство; материнство; планування сім'ї; центр планування сім'ї; репродуктивне здоров'я; медико-генетичні центри, кабінети.</i></p> <p><i>1.Що означає право пацієнта на достовірну інформацію та право на ознайомлення з відповідними медичними документами.</i></p> <p><i>2.Що означає поняття інформована згода пацієнта .</i></p> <p><i>3.Суть моделі акушерської допомоги, що зорієнтована на сім'ю.</i></p> <p><i>4.Як здійснюється організація медичного обслуговування послуги з планування сім'ї та охорони репродуктивного здоров'я жінок.</i> <i>(ПМСД, КАГД, САГД).</i></p> <p><i>5.Що означає штучна інсемінація.</i></p> <p><i>6. Штучне запліднення, його правові основи.</i></p> <p><i>7. Сутність сурогатного материнства.</i></p> <p><i>8. Регулювання відносин сурогатного материнства нормами чинного законодавства України.</i></p> <p><i>9. Удосконалення правового регулювання сурогатного материнства в Україні.</i></p>
---	--

3.5. Матеріали для самоконтролю:

Завдання 1.

1.Проблемне питання:

З якими морально-етичними та правовими проблемами зіткнулася трансплантологія як наука в Україні в період переходу з етапу експериментальних досліджень до практичної медицини.

Що таке моральне донорство.

Хто такі живі донори.

Теми рефератів, повідомлень:

- 1. Медико- правові проблеми штучного запліднення.*
- 2. Право на охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування.*

Література для рефератів:

- Основи правознавства – Навчальний посібник Авторський колектив:В.П.Пастухов,В.Ф.Пеньківський та ін..2005,- Алерта 352с.*
- Основи правознавства- Навчальний посібник В.П.Пастухов,В.Ф.Пеньківський,М.Ю.Наум 2000,- Знання 381 с..*

Методичні вказівки №8
до виконання самостійної позааудиторної роботи студентів 2 курсу
з предмету «Основи правознавства»
За спеціальністю «Лікувальна справа»

Тема **Основи права соціального захисту. Медичне обслуговування – одна з форм соціального забезпечення.**

АКТУАЛЬНІСТЬ ТЕМИ: *Право соціального забезпечення – система правових норм, які регулюють суспільні відносини з матеріального забезпечення, з надання соціальних послуг за рахунок спеціально створених фінансових джерел особам, що зазнали соціального ризику. Право на охорону здоров'я з поміж інших є найпоширенішим : воно включає право на медичну допомогу, право на медичне страхування. Тобто право на медичну допомогу є відносно самостійним. Вирізняють права та обов'язки громадян у сфері охорони здоров'я і відповідно, обов'язки держави щодо його забезпечення. Медичне обслуговування – це господарська діяльність або господарче забезпечення в межах господарської компетенції з виконання робіт і послуг, пов'язаних із виробництвом медичних протезів, а також санітарно-профілактичних, лікувально-профілактичних, фізкультурно-оздоровчих, санаторно-курортних, санітарно-гігієнічних, санітарно-протиепідемічних, науково-медичних послуг за державним завданням, державним замовленням або за господарсько-правовими договорами з посиленням публічним інтересом на користь третіх осіб (пацієнтів), спрямована на зміну або збереження фізичного або психічного здоров'я, або для отримання споживчої користі пацієнтом, не завжди спрямованої на збереження здоров'я.*

Конституційне положення про те, що громадяни мають право на соціальний захист у старості, у разі хвороби, повної чи часткової втрати працездатності, а також втрати годувальника, визначає суть пенсійного забезпечення, правові засади якого створені Законом України « Про пенсійне забезпечення » від 5 листопада 1991 року із подальшими доповненнями.

Ст. 46 Конституції України визначає право особи на соціальний захист за рахунок бюджетних коштів. Цей вид соціального забезпечення отримав назву «державна соціальна допомога».

Навчальна мета:

Студенти повинні знати :

1. Головні загальнотеоретичні поняття права соціального захисту, його поняття та категорії;
2. Завдання, мету та основні принципи відповідно до яких здійснюються соціальні правовідносини в Україні.
3. Види соціального забезпечення.

4.Право на охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування.

5.Види державних пенсій.

6.Допомоги : поняття та види.

Студенти повинні вміти :

1.Своєчасно та правильно виявляти, перевіряти та оцінювати злочини в галузі охорони здоров'я, фактичні обставини, які виникають у процесі практичної діяльності та життя;

2. Приймати законні,обґрунтовані та доцільні рішення з усіх питань, які виникають повсякденному реальному житті.

3. Набути твердих навичок використання отриманих знань у стандартних ситуаціях - під час виконання практичних вправ, розв'язання задач, аналізу навчальних тестів, що дасть змогу орієнтуватися в реальних життєвих ситуаціях і приймати правильне рішення.

3.2. Зміст теми:

1.Медичне обслуговування – одна з форм соціального забезпечення.

2. Основні принципи медичного права.

3. Основні компоненти забезпечення якості медичного обслуговування.

4.Основні механізми забезпечення якості медичного обслуговування.

5.Види державних пенсій:

- трудові пенсії (за віком; у разі втрати годувальника; за вислугу років; у разі втрати годувальника)

- соціальні пенсії (непрацездатним особам за відсутності права на трудову пенсію)

6.Допомоги : поняття, види.

7. Державна допомога сім'ям з дітьми.

8.Допомога в зв'язку з вагітністю та пологами.

9.Допомога на догляд за дитиною до досягнення нею трирічного віку;

10.Допомога на дітей, які перебувають під опікою чи піклуванням;

11. *Допомога на дітей одиницям матерям;*
12. *Державна соціальна допомога малозабезпеченим сім'ям;*
13. *Державна соціальна допомога інвалідам з дитинства та дітям – інвалідам;*
14. *Призначення субсидій для оплати житлово-комунальних посл*

Рекомендована література

Нормативна

1. *Конституція України від 28 червня 1996 р. / Відомості Верховної Ради України – 1996,- № 30.- 141 с.*
2. *Закон України від 21 березня 1991 року « Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні» / Відомості Верховної Ради України – 1991. - № 21*
3. *Закон України від 9 липня 2003 р. « Про загальнообов'язкове державне страхування» /Відомості Верховної Ради України – 2003.- № 19*
4. *Закон України від 9 липня 2003 р. « Про недержавне пенсійне забезпечення» /Відомості Верховної Ради України- 2003- № 19*

Навчальна :

*Основи права і законодавства в охороні здоров'я -Підручник
Л.Є.Братанюк,2010 Медицина 387 с.*

*Основи права України – Навчальний посібник для медичних закладів освіти
О.І.Комаров 2004 Здоров'я208 с.*

Допоміжна:

*Основи правознавства – Навчальний посібник Авторський
колектив:В.П.Пастухов,В.Ф.Пеньківський та ін..2005,- Алерта 352с.*

*Основи правознавства - Навчальний посібник
В.П.Пастухов,В.Ф.Пеньківський,М.Ю.Наум 2000,- Знання 381 с..*

Карта для самостійної роботи з літературою з теми Основи права соціального захисту.

Основні завдання	Вказівки
<p>Вивчити основні терміни та поняття:</p>	<p><i>Соціальне забезпечення ; Соціальні послуги; Соціальне обслуговування; Медичне обслуговування; Трудові пенсії; Соціальні пенсії: Здоров'я ; Допомога; Охорона здоров'я ; Соціальне страхування; Соціальна пільга; Соціальний захист.</i></p>
<p>Скласти тезисний конспект за планом.</p>	<p><i>1.Медичне обслуговування – одна з форм соціального забезпечення. 2. Основні принципи медичного права. 3. Основні компоненти забезпечення якості медичного обслуговування. 4.Основні механізми забезпечення якості медичного обслуговування. 5.Види державних пенсій: - трудові пенсії (за віком; у разі втрати годувальника; за вислугу років; у разі втрати годувальника) - соціальні пенсії (непрацездатним особам за відсутності права на трудову пенсію) 6.Допомоги : поняття, види. 7. Державна допомога сім'ям з дітьми. 8.Допомога в зв'язку з вагітністю та пологами. 9.Допомога на догляд за дитиною до досягнення нею трирічного віку; 10.Допомога на дітей, які перебувають під опікою чи піклуванням; 11.Допомога на дітей самотнім матерям; 12. Державна соціальна допомога малозабезпеченим сім'ям; 13.Державна соціальна допомога інвалідам з дитинства та дітям –інвалідам; 14. Призначення субсидій для оплати житлово-комунальних послуг;</i></p>

Матеріали для самоконтролю:

Завдання 1.

- 1. Що таке право соціального захисту?*
- 2. Які Ви знаєте джерела права соціального захисту?*
- 3. Які Ви знаєте види соціального забезпечення?*
- 4. Назвіть основні права та обов'язки громадян у галузі охорони здоров'я.*
- 5. Які Ви знаєте нормативно-правові акти, що спрямовані на забезпечення прав громадян на охорону здоров'я медико-санітарне обслуговування?*
- 6. У яких випадках призначають пенсію за вислугу років?*
- 7. У чому полягає державний захист сім'ї та дитинства?*
- 8. Які види пенсій належать до категорій обов'язкових?*
- 9. Охарактеризуйте допомоги та їх види.*

Теми рефератів, повідомлень:

- 1. Медичне обслуговування – одна з форм соціального забезпечення.*
- 2. Види державних пенсій. Допомоги : поняття , види.*

Література для рефератів.

Нормативна

- 1. Конституція України від 28 червня 1996 р. / Відомості Верховної Ради України – 1996,- № 30.- 141 с.*
- 2. Закон України від 21 березня 1991 року « Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні» / Відомості Верховної Ради України – 1991. - № 21*
- 3. Закон України від 9 липня 2003 р. « Про загальнообов'язкове державне страхування» /Відомості Верховної Ради України – 2003.- № 19*
- 4. Закон України від 9 липня 2003 р. « Про недержавне пенсійне забезпечення» /Відомості Верховної Ради України- 2003- № 19*

Навчальна :

*Основи права і законодавства в охороні здоров'я - Підручник
Л.Є.Братанюк, 2010 Медицина 387 с.*

*Основи права України – Навчальний посібник для медичних закладів освіти
О.І.Комаров 2004 Здоров'я 208 с.*

Допоміжна:

*Основи правознавства – Навчальний посібник Авторський
колектив: В.П.Пастухов, В.Ф.Пеньківський та ін.. 2005, - Алерта 352с.*

*Основи правознавства - Навчальний посібник
В.П.Пастухов, В.Ф.Пеньківський, М.Ю.Наум 2000, - Знання 381 с..*

Методичні вказівки № 9

до виконання самостійної поза аудиторної роботи студентів 2 курсу

з предмету « Основи правознавства»

За спеціальністю Лікувальна справа

Тема: *Основи фінансового права України .Державна система медичної допомоги. Приватна медична практика як вид спеціальної підприємницької діяльності.*

АКТУАЛЬНІСТЬ ТЕМИ. *Фінансове право регулює певну сферу державного управління, пов'язану з розподілом і перерозподілом національного доходу країни. У цих відносинах проявляється організаційна роль органів державної влади й місцевого самоврядування, тому за характером вони владно майновими. У фінансовому праві використовують метод впливу держави на суб'єктів фінансово - правових відносин. Фінансування системи охорони здоров'яздійснюється за рахунок Державного бюджету України, бюджету Республіки Крим, бюджетів місцевого та регіонального самоврядування, фондів медичного страхування, благодійних фондів та будь яких інших джерел не заборонених законодавством. Одним з принципів реформування системи охорони здоров'яє розвиток економічних відносин багатокладної системи охорони здоров'я, тобто створення поряд з державною безоплатною системою охорони здоров'ярозвинутого приватного сектора. **Приватна система охорони здоров'я**– це сукупність об'єктів охорони здоров'я, що здійснюють приватну медичну діяльність.*

Приватна медична діяльність- *це діяльність із надання медичної допомоги,що здійснюють суб'єкти приватної системи охорони здоров'я.*

Приватні медичні організації – *це комерційні та некомерційні організації, майно яких перебуває у приватній та інших, окрім державної, формах власності. У статутах таких організацій зазначено, що медична діяльність є для них основною.*

Навчальна мета:

Студенти повинні знати :

- 1.Головні загальнотеоретичні поняття фінансового права , його зміст та категорії;
- 2.Завдання, мету та основні принципи відповідно до яких здійснюються фінансування в Україні.
- 3.Особливості фінансування медичної галузі.

4.Приватна медицина її суть.

Студенти повинні вміти :

1.Правильно вибирати та аналізувати правові норми в процесі їх практичного застосування.

2. Приймати законні,обґрунтовані та доцільні рішення з усіх питань, які виникають у повсякденному реальному житті.

3. Набути твердих навичок використання отриманих знань у стандартних ситуаціях - під час виконання практичних вправ, розв'язання задач, аналізу навчальних тестів, що дасть змогу орієнтуватися в реальних життєвих ситуаціях і приймати правильне рішення.

Зміст теми:

- 1.Система оподаткування в Україні.
2. Види податків в Україні.
- 3.Благодійні надходження : основні поняття та види.
- 4.Державна система медичної допомоги, її фінансування.
- 5.Структура система охорони здоров'яв Україні.
- 6.Структура лікувально-профілактичної допомоги в Україні.
- 7.Структура охорони здоров'яматері і дитини.
- 8.Мережа закладів охорони здоров'яУкраїни.
- 9.Фінансування системи охорони здоров'я.
10. Схема руху фінансових коштів.
- 11.Розвиток лікувальних закладів усіх форм власності.

Рекомендована література

Нормативна

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. / Відомості Верховної Ради України – 1996,- № 30.- 141 с.
2. Бюджетний Кодекс України / Відомості Верховної Ради України, - 2001.- № 37 – 38 = 189 с.
3. Закон України від 4 грудня 1990 р. « Про державну податкову службу в Україні» / Відомості Верховної Ради України – 1991 - № 6 – 37.
4. Закон України від 28 червня 1991 р. « Про систему оподаткування» // Відомості Верховної Ради України – 1991 - №1. 510с.

Навчальна :

*Основи права і законодавства в охороні здоров'я - Підручник
Л.Є.Братанюк, 2010 Медицина 387 с.*

*Основи права України – Навчальний посібник для медичних закладів освіти
О.І.Комаров 2004 Здоров'я 208 с.*

Зюнькін А.Г. Фінансове право : Опорний конспект лекцій. К., МАУП 2003.- 150 с.

Допоміжна:

1. Основи правознавства – Навчальний посібник Авторський колектив: В.П.Пастухов, В.Ф.Пеньківський та ін.. 2005,- Алерта 352с.
2. Основи правознавства- Навчальний посібник В.П.Пастухов, В.Ф.Пеньківський, М.Ю.Наум 2000,- Знання 381 с.
3. Фінансове право ; навч. посібник,- К.; Юринком Інтер 2003, - 528с.

Карта для самостійної роботи з літературою з теми Основи права соціального захисту.

<p>Вивчити основні терміни та поняття:</p>	<p><i>Фінансове право;</i> <i>Бюджет;</i> <i>Бюджетна система;</i> <i>Бюджетний кодекс;</i> <i>Бюджетний процес;</i> <i>Бюджетний устрій;</i> <i>Система оподаткування;</i> <i>Податок;</i> <i>Податкове право;</i> <i>Єдиний податок;</i> <i>Гуманітарна допомога;</i> <i>Грант; благодійництво.</i></p>
<p>Скласти тезисний конспект за планом.</p>	<ol style="list-style-type: none"><i>1. Бюджет і бюджетна система.</i><i>2. Система оподаткування в Україні.</i><i>3. Благодійні надходження. Основні поняття та види.</i><i>4. Державна система медичної допомоги, її фінансування.</i><i>5. Фінансування системи охорони здоров'я.</i><i>6. Розвиток лікувальних закладів усіх форм власності.</i>

Матеріали для самоконтролю:

Завдання 1.

Що таке бюджетний процес?

Показники яких бюджетів входять до зведеного бюджету України?

Які установи та організації повністю утримуються за рахунок державного бюджету чи місцевого бюджету?

Охарактеризуйте державну систему медичної допомоги.

Охарактеризуйте особливості фінансування медичної галузі.

Приватна медицина та її суть.

Завдання 2.

Ситуаційні задачі.

Задача 1.

Під час перевірки одного з підприємств державною податковою адміністрацією було виявлено, що бухгалтерський облік не ведеться з порушенням встановленого порядку, мають місце перекручення бухгалтерських звітів, які у свою чергу подаються несвоєчасно і не за встановленою формою. З'ясувалося, що все це відбулося з вини заступника директора з економіки та головного бухгалтера.

В якому розмірі в цьому випадку можуть бути накладені адміністративні штрафи на цих посадових осіб.

Задача 2.

Під час проведення ревізії, при перевірці приміщення каси, у сейфі, де зберігаються готівка, цінні папери та інші бланки суворої звітності, було виявлено грошей на суму, яка перевищувала суму, вказану в залишку, виведеному в касовій книзі на момент проведення перевірки.

Які дії ревізора в цьому разі повинні мати місце, у тому числі і щодо грошей?

Завдання 3

Продовжіть думку

Предметом фінансового права є суспільні відносини, що виникають у процесі здійснення державою мобілізації, розподілу і витрачання централізованих та децентралізованих.....

5. МАТЕРІАЛИ ДЛЯ ПОЗААУДИТОРНОЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Теми рефератів, повідомлень:

- 1. Приватна медична практика, як вид спеціальної медичної діяльності.*
- Припинення приватної медичної практики.*
- 2. Фінансування системи охорони здоров'я.*

Література для реферату.

- 1. Основи правознавства – Навчальний посібник Авторський колектив: В.П.Пастухов, В.Ф.Пеньківський та ін.. 2005,- Алерта 352с.*
- 2. Основи правознавства- Навчальний посібник В.П.Пастухов, В.Ф.Пеньківський, М.Ю.Наум 2000,- Знання 381 с.*
- 3. Фінансове право ; навч. посібник,- К.; Юринком Інтер 2003, - 528с.*

Методична вказівка № 10

до виконання самостійної поза аудиторної роботи студентів 2 курсу

з предмету «Основи правознавства»

За спеціальністю « Лікувальна справа»

Тема Основи господарського права України . Приватна медична практика як вид спеціальної підприємницької діяльності.

АКТУАЛЬНІСТЬ ТЕМИ. Господарська діяльність суб'єктів господарювання з медичної практики, відповідно до Закону України «Про ліцензування певних видів господарської діяльності, підлягає обов'язковому ліцензуванню. Такими суб'єктами господарювання є: зареєстрована в установленому законодавством порядку юридична особа незалежно від її організаційно- правової форми та форми власності, яка проводить господарську діяльність; органи державної влади й органи місцевого самоврядування; фізична особа – суб'єкт підприємницької діяльності (порядок державної реєстрації юридичних фізичних осіб – підприємців регламентується Законом України «Про державну реєстрацію фізичних і юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців», який набув чинності 1 липня 2004 р.

Навчальна мета:

Студенти повинні знати :

1. Головні загальнотеоретичні поняття господарського права , його зміст та категорії;
2. Підприємницька діяльність в Україні.
3. Види підприємницької діяльності.
4. Приватна медична практика як вид спеціальної медичної діяльності.
5. Припинення приватної медичної практики.

Студенти повинні вміти :

1. Правильно вибирати та аналізувати правові норми в процесі їх практичного застосування.
2. Приймати законні, обґрунтовані та доцільні рішення з усіх питань, які виникають у повсякденному реальному житті.

3. Набути твердих навичок використання отриманих знань у стандартних ситуаціях - під час виконання практичних вправ, розв'язання задач, аналізу навчальних тестів, що дасть змогу орієнтуватися в реальних життєвих ситуаціях і приймати правильне рішення.

Зміст теми:

1. Головні загальнотеоретичні поняття господарського права, його зміст та категорії;

2. Підприємницька діяльність в Україні. Ознаки підприємницької діяльності та принципи.

3. Види підприємницької діяльності.

4. Приватна медична практика як вид спеціальної медичної діяльності.

5. Припинення приватної медичної практики.

3.3. Рекомендована література

Нормативна

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. / Відомості Верховної Ради України – 1996, - № 30. - 141 с.

2. Господарський Кодекс України від 16 січня 2003р. / Відомості Верховної Ради України, - 2003. - № 37 – 38 = 189 с.

3. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003р./ Голос України -2003- 12 березня.

4. Закон України від 28 червня 1991 р. « Про підприємництво» //Відомості Верховної Ради України-1991.-№14- 168 с.

5. Закон України від 15 травня 2003 р. № 755- IV «Про державну реєстрацію юридичних і фізичних осіб – підприємців» Відомості Верховної Ради України -2003.- № 31-32 -263 с.

Навчальна :

Основи права і законодавства в охороні здоров'я - Підручник Л.Є.Братанюк, 2010 Медицина 387 с.

Основи права України – Навчальний посібник для медичних закладів освіти О.І.Комаров 2004 Здоров'я 208 с.

Болотіна Н.В. Медичне право у системі права України/ Право України.- 1999.- №7.- С.116- 121.

Допоміжна:

1. *Основи правознавства – Навчальний посібник Авторський колектив: В.П.Пастухов, В.Ф.Пеньківський та ін..2005,- Алерта 352с.*

2. *Основи правознавства- Навчальний посібник В.П.Пастухов, В.Ф.Пеньківський ,М.Ю.Наум 2000,- Знання 381 с.*

3. *Булгакова І.В. Господарське законодавство України : посібник- К.; Прецедент 2006.- 141 с.*

3.4. Карта для самостійної роботи з літературою з теми Основи права соціального захисту.

Основні завдання	Вказівки
Вивчити основні терміни та поняття:	<i>Господарське право; Господарська діяльність; Підприємець; Підприємство; Підприємництво; Підприємницька діяльність; Господарські правовідносини; Економічна свобода; Принципи підприємництва; Медична практика; Народна медицина; Ліцензія; реорганізація; Ліквідація.</i>
Скласти тезисний конспект за планом.	<i>1. Головні загальнотеоретичні поняття господарського права, його зміст та категорії; 2. Підприємницька діяльність в Україні. 3. Види підприємницької діяльності. 4. Назвіть принципи підприємницької діяльності. 5. Які види підприємств можуть утворюватися в Україні. 6. Які ліцензійні умови провадження господарської діяльності з медичної практики? 7. Приватна медична практика як вид спеціальної медичної діяльності. Перерахуйте кваліфікаційні вимоги до суб'єктів господарювання, які здійснюють медичну практику. 8. Обгрунтуйте спеціальні та особливі вимоги до суб'єктів господарювання, що здійснюють медичну практику. 9. Припинення приватної медичної практики.</i>

Матеріали для самоконтролю:

Завдання 1.

Продовжіть думку

1. Підставами виникнення господарських зобов'язань є....
2. Піприємництво – це ...
3. Розрізняють такі договірні господарські правопорушення.....
4. Розрізняють такі недоговірні господарські правопорушення.....
5. Згідно зі ст. 133 ГКУ, основу правового режиму майна суб'єктів господарювання, на якій базується їх господарська діяльність, становлять право власності та інші майнові права, такі, як право господарського відання, а також право оперативного управління.

Право власності – це...

Право господарського відання – це...

Право оперативного управління – це...

Теми рефератів, повідомлень:

1. Приватна медична практика, як вид спеціальної медичної діяльності.
2. Припинення приватної медичної практики.

Література для реферату.

1. Основи правознавства – Навчальний посібник Авторський колектив: В. П. Пастухов, В. Ф. Пеньківський та ін.. 2005, - Алерта 352 с.
2. Основи правознавства- Навчальний посібник В. П. Пастухов, В. Ф. Пеньківський, М. Ю. Наум 2000, - Знання 381 с.
3. Вінник О. М. Господарське право : Курс лекцій. - К. ; Атіка, 2005. – 624 с.

Методичні вказівки № 11

до виконання самостійної поза аудиторної роботи студентів 2 курсу з
предмету « Основи правознавства»

За спеціальністю «Лікувальна справа»

Тема: *Екологічне право : поняття, предмет і джерела. Об'єкти екологічного права.*

АКТУАЛЬНІСТЬ ТЕМИ. Предметом екологічного права є суспільні екологічні відносини, що складаються з приводу використання природних ресурсів та охорони навколишнього середовища. Екологія – наука, що вивчає проблеми взаємодії живих організмів з тим природним середовищем, в якому вони перебувають. Екологія вивчає питання взаємодії людини і природи, взаємодії суспільства і природи, тобто екологічні відносини, які регулюють і охороняють норми права. Система таких норм і складає екологічне право. Екологічне право – це галузь права, яка регулює екологічні суспільні відносини і має забезпечувати раціональне використання природних багатств і охорону навколишнього середовища в інтересах сучасних і майбутніх поколінь.

Навчальна мета:

Студенти повинні знати :

1. Головні загальнотеоретичні поняття екологічного права , його зміст;
2. Об'єкти екологічного права;
3. Екологічну експертизу;
4. Роль санітарно-епідеміологічного нагляду.
5. Юридичну відповідальність у галузі екології.

Студенти повинні вміти :

1. Правильно вибирати та аналізувати правові норми в процесі їх практичного застосування.
2. Приймати законні, обґрунтовані та доцільні рішення з усіх питань, які виникають у повсякденному реальному житті.
3. Набути твердих навичок використання отриманих знань у стандартних ситуаціях - під час виконання практичних вправ, розв'язання задач, аналізу

навчальних тестів, що дасть змогу орієнтуватися в реальних життєвих ситуаціях і приймати правильне рішення.

Зміст теми:

1. Екологічне право: поняття, предмет та джерела.

2. Конституція України в системі джерел екологічного права.

3. Закон як джерело екологічного права. Нормативно правові акти Президента, Кабінету Міністрів, міністерств тв. Інших центральних органів виконавчої влади.

Акти місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування.

Міжнародні договори як джерела екологічного права України.

2. Об'єкти екологічного права.

3. Правове забезпечення екологічної безпеки. Поняття екологічного ризику та його місце в системі правовідносин екологічної безпеки.

Правові засади забезпечення екологічної безпеки.

Ядерна та радіаційна безпека в системі екологічного права.

Правові аспекти безпеки при поводженні з генетично-модифікованими організмами.

4. Екологічна експертиза.

5. Роль санітарно-епідеміологічного нагляду. Оскарження актів. Відповідальність за порушення санітарного законодавства.

6. Юридична відповідальність у галузі екології. Адміністративна відповідальність за екологічні правопорушення.

Кримінальна відповідальність за екологічні правопорушення.

Цивільно- правова відповідальність за екологічні правопорушення.

Дисциплінарна відповідальність за екологічні правопорушення.

Рекомендована література:

Нормативна:

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. / Відомості Верховної Ради України – 1996,- № 30.- 141 с.
2. Закон України від 24 червня 2004 р. « Про екологічну мережу України» / Відомості Верховної Ради України – 2004 - № 45 – 502 с.
3. Кодекс України від 27 липня 1994 р. « Про надра» //Відомості Верховної Ради України .1994.№ 36.-340 с.

Навчальна :

*Основи права і законодавства в охороні здоров'я - Підручник
Л.Є.Братанюк,2010 Медицина 507 с.*

*Основи права України – Навчальний посібник для медичних закладів освіти
О.І.Комаров 2004 Здоров'я208 с.*

*Болотіна Н.В. Медичне право у системі права України/ Право України.- 1999.-
№7.- С.116- 121.*

Допоміжна:

1. Основи правознавства – Навчальний посібник Авторський колектив: В.П.Пастухов, В.Ф.Пеньківський та ін..2005,- Алерта 352с.
2. Основи правознавства- Навчальний посібник В.П.Пастухов, В.Ф.Пеньківський ,М.Ю.Наум 2000,- Знання 381 с.
3. Булгакова І.В. Господарське законодавство України : посібник- К.; Прецедент 2006.- 141 с.

Карта для самостійної роботи з літературою з теми Основи екологічного права.

Основні завдання	Вказівки
Вивчити основні терміни та поняття:	<p><i>Екологія;</i></p> <p><i>Екологічне право;</i></p> <p><i>Екологічні правовідносини;</i></p> <p><i>Екологічна безпека;</i></p> <p><i>Об'єкти екології;</i></p> <p><i>Екологічний контроль;</i></p> <p><i>Екологічне інформування;</i></p> <p><i>Надра;</i></p> <p><i>Природокористування;</i></p>
Скласти тезисний конспект за планом.	<p><i>1. Екологічне право: поняття, предмет та джерела.</i></p> <p><i>2. Конституція України в системі джерел екологічного права.</i></p> <p><i>3. Закон як джерело екологічного права.</i> <i>Нормативно правові акти Президента, Кабінету Міністрів, міністерств тв. Інших центральних органів виконавчої влади.</i></p> <p><i>Акти місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування.</i></p> <p><i>Міжнародні договори як джерела екологічного права України.</i></p> <p><i>2. Об'єкти екологічного права.</i></p>

*3. Правове забезпечення екологічної безпеки.
Поняття екологічного ризику та його місце в системі правовідносин екологічної безпеки.*

Правові засади забезпечення екологічної безпеки.

Ядерна та радіаційна безпека в системі екологічного права.

Правові аспекти безпеки при поводженні з генетично-модифікованими організмами.

4. Екологічна експертиза.

*5. Роль санітарно-епідеміологічного нагляду.
Оскарження актів. Відповідальність за порушення санітарного законодавства.*

*6. Юридична відповідальність у галузі екології.
Адміністративна відповідальність за екологічні правопорушення.*

Кримінальна відповідальність за екологічні правопорушення.

Цивільно-правова відповідальність за екологічні правопорушення.

Дисциплінарна відповідальність за екологічні правопорушення.

Матеріали для самоконтролю:

Завдання 1.

- 1.Що є предметом екологічного права.
- 2.Охарактеризуйте екологічні права та обов'язки громадян.
- 3.Які об'єкти екологічного права ви знаєте?
- 4.Охарактеризуйте правове забезпечення екологічної безпеки.
- 5.Назвіть види екологічної експертизи.
- 6.Які завдання санітарно-епідеміологічного нагляду ?
- 7.Що є основою юридичної відповідальності в галузі охорони екології?

Завдання 2.

Тести- тренінги

1. Визначте, яка галузь права не є правовою основою охорони природного середовища:
 - а) земельне право;
 - б) водне право;
 - в) лісове господарство;
 - г) фінансове право.
2. Укажіть, хто є суб'єктом права власності на природні ресурси в Україні:
 - а) Верховна Рада України;
 - б) населення, яка проживає на території розташування природних ресурсів;
 - в) народ України;
 - г) Кабінет Міністрів України?
3. Укажіть, що з названого є екологічним обов'язком громадян:
 - а) одержання в установленому порядку повної і достовірної інформації про стан навколишнього середовища;
 - б) об'єднання в громадські природоохоронні товариства;

в) участь у затвердженні екологічних програм;

г) дотримання екологічних прав і законних інтересів інших суб'єктів.

4. Укажіть документ, що належить до нормативно-правових актів екологічного законодавства:

а) Закон України «Про природно-заповідний фонд»

б) Закон України «Про зайнятість населення»

в) Житловий кодекс України;

г) Закон України «Про фермерське господарство».

5. Назвіть об'єкти, що не належать до природно-заповідного фонду України:

а) пам'ятники архітектури ;

б) заказники;

в) національні природні парки;

г) біосферні заповідники.

6. Укажіть, який орган веде Червону книгу України:

а) екологічне управління при Президентові України;

б) Кабінет Міністрів України;

в) комітет Верховної Ради України з питань ведення Червоної книги України;

г) спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади з питань екології та природних ресурсів?

7. Червона книга офіційно видається на рідше :

а) одного разу на два роки;

б) одного разу на п'ять років;

в) одного разу на десять років;

г) одного разу на двадцять років?

Завдання № 3

За наслідками державної екологічної експертизи експертна комісія склала висновок, який направили інвестиційній фірмі для вжиття термінових заходів щодо запровадження новітніх технологічних процесів і пристроїв, які б виключали негативний вплив на навколишнє середовище та здоров'я людей. Правління фірми розглянуло висновки державної екологічної експертизи на технічній нараді і ухвалило, що запровадження екологічно містких технологічних процесів не передбачено у договорі із замовником – місцевою державною адміністрацією, що потребуватиме значних додаткових коштів та великих кредитних ставок, на які звичайно не погодиться замовник.

На думку правління, висновки державної екологічної експертизи є рекомендаціями, а тому не підлягають обов'язковому виконанню.

Державний інспектор з екологічної безпеки за невиконання вимог висновків державної екологічної експертизи наклав на президента фірми адміністративний штраф у розмірі 20 % вартості об'єкта експертизи, який останній оскаржив у суді.

Визначте коло суспільних правовідносин.

Чи підлягає позов задоволенню?

Теми рефератів, повідомлень:

1. Екологічне право : поняття, предмет, джерела. Об'єкти екологічного права. Правове забезпечення екологічної безпеки. Екологічна експертиза.

2. Роль санітарно - епідеміологічного нагляду. Юридична відповідальність у галузі екології.

Література для реферату.

Навчальна :

*Основи права і законодавства в охороні здоров'я - Підручник
Л.Є.Братанюк, 2010 Медицина 507 с.*

*Основи права України – Навчальний посібник для медичних закладів освіти
О.І.Комаров 2004 Здоров'я 208 с.*

*Болотіна Н.В. Медичне право у системі права України/ Право України.- 1999.-
№7.- С.116- 121.*

Допоміжна:

*1. Основи правознавства – Навчальний посібник Авторський
колектив: В.П.Пастухов, В.Ф.Пеньківський та ін.. 2005,- Алерта 352с.*

*2. Основи правознавства- Навчальний посібник В.П.Пастухов,
В.Ф.Пеньківський , М.Ю.Наум 2000,- Знання 381 с.*

*3. Булгакова І.В. Господарське законодавство України : посібник- К.;
Прецедент 2006.- 141 с.*